

KIÉ A HATALOM? SZUVERENITÁSKONFLIKTUSOK MAGYARORSZÁG KORMÁNYA ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEI KÖZÖTT

Nagy Milán

KIÉ A HATALOM?
SZUVERENITÁSKONFLIKTUSOK
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ
INTÉZMÉNYEI KÖZÖTT

Nagy Milán

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	5
2. A SZUVERENITÁS, VAGYIS A LEGFŐBB HATALOM KÉRDÉSE	6
3. MAGYARORSZÁG SZUVERENITÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN	8
3.1. Jogszabályi háttér és a „lopakodó föderalizmus”	8
3.2. Szuverenitáskonfliktusok az Orbán-korszak első tíz évében	10
3.2.1. <i>Az alkotmányozó többség, az alkotmánykritikák és a Tavares-jelentés időszaka</i>	10
3.2.2. <i>„Az országot meg kell védeni” vs. „Willkommenskultur” és a Sargentini-jelentés</i>	12
3.2.3. <i>A jogállamiság-fogalom és a Jourová-jelentés</i>	14
3.2.4. <i>A jogállamisági mechanizmus körüli viták története és utóélete</i>	15
4. ÖSSZEZÉS	19
5. IRODALOMJEGYZÉK	20

1. BEVEZETÉS

Jelen tanulmányban Magyarország nemzeti szuverenitásával¹ kapcsolatos kérdéseket vizsgáljuk az Orbán-korszak² első tíz évében.

A téma feldolgozásának célja Magyarország Kormánya és az Európai Unió³ intézményrendszere közötti viták okainak ismertetése, melyhez áttekintjük a jogi szabályozást és bemutatjuk a mindennapos politikai összeütközések kronológiáját. Budapest és Brüsszel között a szuverenitáskérdések mentén húzódó törésvonalat Magyarország Alaptörvényének elfogadását övező bírálatok tették nyilvánvalóvá, és a migrációs válságra adott eltérő válaszok mélyítették el igazán. Az ideológiai különbözőségekre reagálva az EU intézményrendszere egyfelől a nemzeti szuverenitást korlátozó lépéseket szorgalmaz, egyre nagyobb teret engedve az úgynevezett „lopakodó” föderalizmus⁴ jelenségének, melynek keretében – a renitens országok megregulázására – megalkották a jogállamisági mechanizmus intézményét. Az elmúlt évek tapasztalatai és különösképpen a jogállamisági mechanizmus körüli konfliktusos helyzet mutatja, hogy a jogállamiságról szóló vita a legkevesbé sem erősíti az európai egységet, sokkal inkább egyes tagállamok ellen irányul. Éppen ezért határozott célunk, hogy a tanulmánnyal felhívjuk a figyelmet a jogi és politikai bírálatokba csomagolt támadások valódi okaira.

¹ A szuverenitás a legegyszerűbb megfogalmazás szerint nem más, mint egy adott területen és adott népcsoport fölött ténylegesen és elvileg kizárólagosan gyakorolt (fő)hatalom, amelyet más hasonló helyzetű hatalomgyakorlók ilyenként elismernek. A szuverenitás külső oldalát ennek megfelelően a függetlenség, önállóság és külső kontroll nélküli döntési képesség jelenti, belső oldalát pedig a legfőbb hatalom letéteményese és az általa alkotott szabályok.

² A kifejezéssel kapcsolatban lásd: G. FODOR Gábor: *Az Orbán-szabály - Tíz fejezet az Orbán-korszak első tíz évéről*. Századvég Kiadó, Budapest, 2021.

³ Európai Unió (European Union, EU): Az 1992-ben aláírt Maastrichti Szerződéssel alapított szervezet, mely magában foglalja az Európai Közösségekhez kapcsolódó intézményrendszer addigi történetét, intézményeit és feladatait, valamint újakkal is kiegészíti (pl. Gazdasági és Monetáris Unió).

⁴ Föderalizmus: A második világháborút megelőzően született, de azután is hatásos első integrációelmélet. Alaptézise, hogy az európai államoknak egységes európai föderális államot kell létrehozniuk annak érdekében, hogy a tagállamok közötti háborút megelőzzék.

2. A SZUVERENITÁS, VAGYIS A LEGFŐBB HATALOM KÉRDÉSE

Ki a hatalom?⁵ – merül fel a kérdés a politikatudomány fogalomkészletét, illetve a politika természetét taglaló könyvek, tankönyvek mindegyikében. A kérdésfeltevés nem meglepő, hiszen a politikát általában a (köz)hatalomért folytatott harcra ábrázolják. Tehát a politika lényege – és egyébként eszköze is – a (köz)hatalom, melynek legfőbb intézményi megjelenítője az állam. Ezen a megközelítésen továbbhaladva könnyen azt mondhatjuk a feltett kérdésre, hogy a hatalom a szuveréné⁶, vagyis a legfőbb hatalom birtokosáé.⁷ Ám beláthatjuk, hogy a gyakorlatban nem mindig egyértelmű, ki birtokolja a hatalmat.

A hatalom furcsa természetére egy kiváló – Török Gábor könyvében is fellelhető⁸ – példázatot találhatunk a Trónok harca (Game of Thrones) című sorozat egyik jelenetében⁹, ahol Tyrion és Varys beszélget a hatalom természetéről. Ha egy király, egy pap és egy gazdag ember egy katonával kerül egy helyiségbe, melyikük hal meg, és ki marad életben? – teszi fel a kérdést Varys. Minden attól a katonától függ – válaszolja Tyrion –, akinek kardja van. De kinek engedelmeskedik a katona? Vagy nem is engedelmeskedik, hanem nála van a hatalom ilyenkor? – folytatja Varys a kérdések sorát. Majd a feltett kérdésekre meg is adja a választ: Néhányan azt mondják, hogy a tudás hatalom, mások szerint az istenektől kapunk minden hatalmat, megint mások szerint pedig a hatalom a jogból ered. De hogy hol van valójában? A válasz: a hatalom ott van, ahol elhiszük, hogy van. Akkor a hatalom csak szemfényvesztés? – kérdez vissza Tyrion. A válasz: a hatalom egy árnyék a falon. És néha még egy kis embernek is nagyon nagy árnyéka lehet.

Az itt leírt történetben az árnyék „a hitet, a belelátást, azaz végső soron annak az elfogadását jelenti, hogy a másoknak joga van a hatalomhoz. Amit erővel vagy mással, de el kell érnie a politikai szereplőnek ahhoz, hogy az emberek elhiggyék a hatalmát, hogy engedelmeskedjenek neki. A politika nyelvén ezt hívják legitimitásnak.”¹⁰ A legitimitás igazolásának szükségessége a politika mindenkori velejárója, ugyanis igazolás nélkül a hatalom cselekvésképtelen. Míg a modern kor előtt a hatalom isteni akaratból való (transzcendens) igazolásával találkozunk, addig az újkortól kezdődően – amellett, hogy megmaradt a hatalom történelmi igazolásának gyakorlata is – a hatalom általános igazolását a népakaratból (népszuverenitás) vezették le. Valamennyi megközelítésben a hatalom erkölcsi alapú igazolása jelenik meg, amely a XX. századtól Hans Kelsen jogpozitivisták munkássága nyomán kiegészült a ténylegesség, vagyis a hatalom de facto létezésének szempontjával. Megközelítésében a hatalom legitimitása pusztán tény, amely a nemzetközi rend részéről történő elismeréstől függ.¹¹ Ugyanezt a felfogást követve alkotta meg Max Weber a legitimitás szociológiai értelmezését, mely alapján akkor legitim egy uralom, ha az adott társadalom elfogadja azt.¹² Weber legitimitás-tézise szerint a hatalomnak egészen tiszta formában mindösszesen három legitimitációs alapja, forrása lehet, amelyek mindegyike a közigazgatási személyzet és az adminisztratív erőforrások alapvetően eltérő szociológiai struktúrájához kapcsolódnak:¹³ (1) a tradicionális uralom, amely a legkönnyebben birtokolható és legnehezebben megtörhető, szokás-szerűsége, hagyományokon, tradíciókon alapuló állami legitimitás; (2) a karizmatikus uralom a legnehezebben átörökíthető hatalom, hiszen az ilyen típusú legitimitás esetén nem a hagyomány, hanem egy ember kivételes képességeinek tisztelete adja az elfogadás alapját, vagyis az állam vezetőjének, a politikai uralmat megtestesítő személynek a rendkívüli, személyes kegyelmi adományán (karizmáján) és az ezzel való azonosuláson alapuló uralom; (3) a modern államokban, ahol nem az öröklés, hanem a választás jelenti a hatalom forrását, az uralom legitimitásának alapja a legalitás, a törvényesség, azaz a meglévő törvényekhez való racionális alkalmazkodás.¹⁴

Míndezek alapján – immár megfontoltabban – azt mondhatjuk a nyitó kérdésre, hogy a cselekvőképes, igazolt hatalommal és tekintélyvel – azaz a hatalom létének elfogadottságával – rendelkező szuverén az, akinél a szuverenitás van.¹⁵ De hogy mit értünk szuverenitás alatt, ugyancsak nem mindig egyértelmű. A szuverenitás alatt szokás tárgyalni a hatalom eredetével, alanyával, jellemzőivel, működé-

⁵ Robert A. Dahl szerint hatalomról akkor beszélünk, ha A rá tudja bírni B-t annak megtételére, ami A-nak érdekében áll, de amit B egyébként nem tenne meg.

⁶ Azt a politikai közösséget nevezhetjük szuverénnek, amely saját akarata alapján alakítja döntéseit, azaz nincs másoktól függő helyzetben.

⁷ LÁNCZI András: *Alapfogalmak*, In.: EGEDY Gergely (szerk.): *Bevezetés a politológiába*. Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013, 25.

⁸ Lásd: TÖRÖK Gábor: *A lakott sziget. Utazás a politika világába*. Athenaeum Kiadó, Budapest, 2017, 43.

⁹ Lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=FpL6Fwu0wkw>

¹⁰ TÖRÖK Gábor: *A lakott sziget. Utazás a politika világába*. Athenaeum Kiadó, Budapest, 2017, 43-44.

¹¹ LÁNCZI: *i. m.*, 29.

¹² BIHARI Mihály: *Politológia – A politika és a modern állam. Pártok és ideológiák*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest, 2013, 230.

¹³ MAURER, Andrea: *Max Weber – Typen der Herrschaft*. Reclam, Ditzingen, 2019, 7.

¹⁴ WEBER, Max: *A tudomány és a politika mint hivatás*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2020, 52.

¹⁵ TÖRÖK: *i. m.*, 49.

sével, korlátozásával kapcsolatos problémákat mint az alkotmányjog legjelentősebb alapkérdéseit.¹⁶ Viszont a szuverenitás fogalmára vonatkozóan – a fogalom megjelenésétől számított elmúlt négy száz évben – nem alakult ki egységes értelmezés: a különböző korokban, a különböző országokban és a különböző tudományágakban más és más módon határozták meg a fogalom jelentését. A közös minden megközelítésben, hogy a szuverenitás központi kérdése, hogy kit illet meg a főhatalom.¹⁷ A politika és a jog eltérő módon közelíti meg a szuverenitás kérdését: míg a politika a hatalomra vonatkozó tényeknek a relevanciáját domborítja ki, addig a jog a hatalom jogi szabályozottságát és kötöttségét. „A legfontosabb előírásokat az adott állam alkotmánya rögzíti, amikor megjelöli a hatalom eredetét, forrását és meghatározza a hatalom gyakorlásának legfontosabb jogi kereteit. Míg a hatalom alanyának (tulajdonosának) megjelölése a szuverenitás valamely formájának kinyilvánítását jelenti, addig a hatalom működésére, gyakorlására vonatkozóan formalizált keretet alakít ki az alkotmány. Ennyiben az alkotmányjog jelenti a szuverenitás és a hatalomgyakorlás jogi alaprendjét, azt az ideális esetben demokratikus és konszenzusos folyamatokban kialakított konkrét rendet, amelyet az adott politikai közösség működésének kereteként ismer el. A kortárs alkotmányjog a szuverenitás három megnyilvánulását szabályozza: „a népszuverenitást, a jogszuverenitást és az állami szuverenitást. Az utóbbival összefüggésben lényeges kérdés a tartalmát jelentő felségjogok – alkotmányos hatáskörök – gyakorlásának módja, amelyet a nemzetközi és nemzetek feletti – elsősorban az európai uniós – együttműködés döntő módon befolyásol.”¹⁸

Az elméleti háttér rövid felvázolása után elengedhetetlen hangsúlyozni, hogy – bár a bevezető fejezetben leírt párbeszéd alapján elvontnak tűnhet a hatalom kérdése – a szuverenitásviták a mindennapjainkban előforduló, a nemzetek és a nemzetközi szervezetek közötti kapcsolatot meghatározó folyamatok. Ezért a következőkben hazánk nemzeti szuverenitását érintő konfliktusos helyzet egyes mozzanatait mutatjuk be.

¹⁶ CHRONOWSKI Nóra – PETRÉTEI József: *Szuverenitás*, In.: JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2020.

¹⁷ DEZSŐ Márta – SOMODY Bernadette: *A szuverenitás*, In.: KUKORELLI István (szerk.): *Alkotmánytan I.*, Osiris Kiadó, Budapest, 2007, 133.

¹⁸ CHRONOWSKI – PETRÉTEI: *i. m.*

3. MAGYARORSZÁG SZUVERENITÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Napjainkban a szuverenitás a nemzetközi politikai rendszert alkotó szuverén államok és az általuk létrehozott többnyire politikai, bírósági vagy katonai szervezetek¹⁹ közötti relációban értelmezendő.²⁰ Hazánk mind a rendszerváltás előtt, mind a demokratikus átalakulás után számos nemzetközi szervezethez csatlakozott. Ezek közül – jelen vizsgálódás szempontjából – kiemelendő, hogy Magyarország – a több évig tartó csatlakozási tárgyalások lezárulta után, az EU-val való csatlakozási szerződés 2003 áprilisi aláírását követően – 2004. május 1-jétől az EU teljes jogú tagja.

3.1. JOGSZABÁLYI HÁTTER ÉS A „LOPAKODÓ FÖDERALIZMUS”

Tekintettel arra, hogy napjainkban a jogszabályok mutatják meg, ki a legfőbb hatalom birtokosa, kezdésként érdemes áttekinteni, hogy hazánk esetében miként került szabályozásra a szuverenitás kérdése különös tekintettel az EU-ban való tagságunkra. A téma vizsgálatahoz fogódzót ad, hogy „az Európai Unió joga (a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése előtt: közösségi jog) az Európai Unió Bíróságának a megfogalmazása szerint a hagyományos nemzetközi jogtól különböző, autonóm és önálló jogrend, amely a tagállami jogban alkalmazandó, de anélkül, hogy annak részévé válna.”²¹ Ezzel – az alkotmányjogi paradoxonnal – összefüggésben a vizsgálandó kérdés, hogy Magyarország belső joga – kiváltképp az Alaptörvény – miként viszonyul az EU jogához. Ehhez egyfelől az Alaptörvény érdemi normaszövegét, másfelől a kapcsolódó, az Alaptörvényt értelmező alkotmánybírósági gyakorlatot²² szükséges megvizsgálni.

Kiindulásként érdemes rögzíteni Varga Zs. András alkotmánybíróként – az úgynevezett kvótanépszavazással összefüggésben hozott AB végzéshez fűzött párhuzamos indoklásában – megfogalmazott véleményét, mely szerint „Magyarország a csatlakozási szerződéssel nem a szuverenitását, hanem csak a szuverenitásából eredő egyes hatásköreinek gyakorlását engedte át az Európai Uniónak.”²³ Ezt a megközelítést egyértelműen alátámasztja az Alaptörvény Európa-klauzúljája is, mely kimondja, hogy „Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében, nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja.”²⁴ Mindebből az következik, hogy egyfelől az EU nem szuverén, csupán bizonyos – a szuverén nemzetek által – átruházott, a tagállamok és az EU között megoszló hatáskörökkel bír, másfelől a tagállami hatáskör-átruházás – a szubszidiaritás és az arányosság elve mentén – szigorúan korlátozott.²⁵ Ezzel együtt mégis számos jogelméleti és gyakorlati kérdés merül fel az uniós és a tagállami jog ütközése esetén az uniós jog primátusa kapcsán. Annak ellenére elfogadott az Európai Unió Bírósága²⁷ hatáskörébe

¹⁹ Például: az Európai Unió, az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió Bírósága, az Emberi Jogok Európai Bírósága, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete stb.

²⁰ BIHARI Mihály: *A modern szuverenitás elméleti alapjai*, In.: TAKÁCS Péter (szerk.): *Az állam szuverenitása: eszmény és/vagy valóság*, Gondolat Kiadó, Budapest-Győr, 2015, 108-109.

²¹ CHRONOWSKI Nóra: *Az Európai Unió jogának viszonya a magyar joggal*, In.: JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SULLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2019.

²² Lásd többek között: az EU keretei között megvalósuló együttműködést célzó, tagállamok által kötött nemzetközi szerződések és az Alaptörvény E) cikk összefüggéseit feltárni igyekvő 22/2012. (V. 11.) AB határozatot és a 9/2018. (VII. 9.) AB határozatot, továbbá a közös hatáskörgyakorlás vizsgálatához új mércéket felvázoló 22/2016. (XII. 5.) AB határozatot, valamint az uniós jog magyarországi érvényesülésének alkotmányos alapjaival és az Alaptörvény-értelmezés uniós és nemzetközi jogi meghatározottságával foglalkozó 2/2019. (III. 5.) AB határozatot.

²³ 3130/2016. (VI. 29.) AB végzés, ABH, 2016, 797.

²⁴ *Magyarország Alaptörvénye E) cikk (2) bekezdés*

²⁵ A korlátozás egyfelől Magyarország Alaptörvényének E) cikkének (2) bekezdésében foglalt taxatív felsorolásban, másfelől a (4) bekezdésben – a hatáskör-átruházás elismerésére adott felhatalmazáshoz szükséges minősített többség rögzítésében nyilvánul meg.

²⁶ VARGA Zs. András: *Magyarország szuverenitása*, In.: CSINK Lóránt – SCHANDA Balázs – VARGA Zs. András (szerk.): *A magyar közjog alapintézményei*, Pázmány Press, Budapest, 2020, 265.

²⁷ Európai Unió Bírósága (EUB, Court of Justice of the European Union, CJEU): A bíróság legfontosabb feladata a közösségi jog értelmezésének és alkalmazásának az alapító szerződésekkel való összhangjának biztosítása. Eredetileg a Montánuniót alapító Párizsi Szerződés hozta létre 1952-ben. A bíróság tagállamonként egy bíróból áll, elnökét a bírák maguk közül választják hároméves időszakra. A bírák három-, illetve ötfős tanácsokban, esetenként nagytanácsban vagy a teljes ülés keretében járnak el. Az általános eljárási forma az ötfős tanács, háromfős tanácsban általában akkor ülésezik, ha az ügy egyszerűbb megítélésű. A nagytanács 15 főből áll, és akkor jár el, ha az ügy komplex jogi megítélésű vagy nagy jelentőségű kérdéseket vet fel. A teljes ülés rendkívül ritka, olyan speciális eljárásokban alkalmazzák, mint például egy uniós biztos, európai ombudsman felmentése vagy a Számvevőszék tagjának hivatalból való elmozdítása. Székhelye Luxembourg.

tartozó értelmezési elsőbbség²⁸, hogy ez az elsőbbség nem a szerződésekben rögzített, hanem az EUB alakította ki az 1964-es Costa kontra ENEL ügyben²⁹ hozott döntésével³⁰. A helyzet további nehézsége, hogy miközben a tagállami alkotmány teremt meg az EU-hoz, mint nemzetközi szervezethez való csatlakozás lehetőségét, aközben e szervezet bizonyos jogszabályai feltétlen érvényesülést kívánnak a tagállam belső jogával, így a felhatalmazást adó alkotmányának szabályaival szemben is^{31,32}. Márpedig, ha elismernénk, hogy az uniós jog minden esetben az Alaptörvény felett áll, akkor egyfelől „az Alaptörvény elveszítene pozitív jogi alkotmány jellegét, másfelől többé nem lehetne tagállami szuverenitásról beszélni.”³³ A konfliktusos helyzetre a megoldást ugyancsak az Alaptörvény – hetedik módosítása során kiegészített – Európa-klauzúla tartalmazza, mely szerint a „hatáskörgyakorlásnak összhangban kell állnia az Alaptörvényben foglalt alapvető jogokkal és szabadságokkal, továbbá nem korlátozhatja Magyarország területi egységére, népességére, államformájára és állami berendezkedésére vonatkozó elidegeníthetetlen rendelkezési jogát.”³⁴ A teljes Európa-klauzúla áttekintve láthatjuk, hogy „az Alaptörvény egyes rendelkezései vonatkozásában »maga fölé engedte« az Európai Unió jogrendjét, de az Alaptörvény egészéről ez nem mondható el.”³⁵ Ezt a korlátot a másik oldalról az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) is rendezi aszerint, hogy az EU kizárólag a tagállamok által, a szerződésekben ráruházott hatáskörök határain belül járhat el, a célkitűzések megvalósítása érdekében³⁶, vagyis az uniós intézmények nem határozhatják meg vagy bővíthetik ki saját hatásköreiket, ez kizárólag a tagállamok hatásköre.³⁷ Ennek ellenére az említett ügyben hozott döntéssel pontosan egy ilyesfajta, hatáskörbővítő és -meghatározó tendencia kialakulása figyelhető meg az EUB részéről (is), melyet a „lopakodó föderalizmusként” lehet leírni. A legfőbb gond a „lopakodó föderalizmussal, ami lényegét tekintve az »ever closer union« elvének burkolt megvalósítása, hogy a „demokrácia védelmére hivatkozva valójában a demokráciának, ami a többségi elvet jelenti, az aláásását”³⁸ eredményezi.

Bizakodásra ad okot, hogy tavaly a német alkotmánybíróság is kimondta egy – az Európai Központi Bank³⁹ kétezer milliárd eurós eszközvásárlási programjával kapcsolatban hozott – ítéletében⁴⁰, hogy az EUB túlterjeszkedett a döntési jogkörén, ezért a karlsruhei német alkotmánybíróság felülbíráta a luxemburgi bíróságnak a korábbi döntését. Ez egy olyan, az EU történetében eddig egyedülálló, az EUB határozatának nyíltan és élesen ellentmondó alkotmánybírói döntés volt, amire a luxemburgi bíróság egy kioktató közleménnyel, a Bizottság pedig kötelezettségzegési eljárás megindításával válaszolt – mondván, Németország megsértette az uniós jog alapelveit.⁴¹

Ugyancsak nagy port kavart a lengyel alkotmánybíróság bírói kinevezéseket nemzeti hatáskörben tartó döntése⁴², melyel az EUB azon ítéletére reagált, amely tavaly áprilisban elrendelte a lengyel fegyelmi kamara rendelkezéseinek felfüggesztését. A varsói lengyel alkotmánybíróság – az EUB döntését alkotmányellenesnek minősíté – ítélete kapcsán az EB mély aggodalmát fejezte ki⁴³. Az igazságszolgálat-

²⁸ 3130/2016. (VI. 29.) AB végzés, ABH, 2016, 798.

²⁹ Az ügy részleteit lásd: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&jur=C,T,F&num=C-61/64&td=ALL>

³⁰ MÁTHÉ Réka Zsuzsánna: *A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal*, Nemzeti Közszerkesztési Intézet, Budapest, 2020, 2.

³¹ Az európai jog elsőbbségéről lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114548>

³² CHRONOWSKI: *i. m.*

³³ VARGA: *i. m.*, 266.

³⁴ *Magyarország Alaptörvénye E) cikk (2) bekezdés*

³⁵ VARGA: *i. m.*, 266.

³⁶ *Az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikk (2) bekezdés*

³⁷ MÁTHÉ: *i. m.*, 2.

³⁸ Orbán Balázs: *Jelenleg az összeomlás irányába halad az EU*. MNO.hu, 2019.

³⁹ Európai Központi Bank: (EKB, European Central Bank, ECB) Az Európai Unió jegybankja, amelyet 1998-ban, a GMU harmadik szakaszának beindítására készülve hoztak létre. Székhelye Frankfurt. Az Európai Központi Bank független intézmény, nem fogadhat el utasításokat az Európai Unió többi intézményétől, a tagállami jegybankoktól vagy a tagállami kormányoktól (EUMSZ 127–130. cikk). Legfontosabb célja az árstabilitás megőrzése. Feladatai: a jegybanki alapkamat megállapítása, az eurózóna valutatartalékainak kezelése, szükség esetén valutapiaci beavatkozások eszközzése, az euróbankjegyek és -pénztermék ellátásának biztosítása, a pénzügyi rendszer működőképességének fenntartása, a pénzügyi folyamatok folyamatos elemzése. Egy alapvető funkció azonban hiányzik az EKB portfóliójából: a végső hitelezői (lender of last resort) feladatkör.

⁴⁰ A Bundesverfassungsgericht említett ítéletével kapcsolatban lásd: <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2020/bvg20-032.html>

⁴¹ *Váratlan fordulat: teljes erővel nekimegy Brüsszel Berlinnek az EU jövőjét meghatározó ügyben*. Portfolio.hu, 2021.

⁴² A Trybunał Konstytucyjny említett ítéletével kapcsolatban lásd: <https://trybunal.gov.pl/en/hearings/judgments/art/11589-obowiazek-panstwa-czlonkowskiego-ue-polegajacy-na-wykonywaniu-srodkow-tymczasowych-odnoszaczych-sie-do-ksztaltu-ustroju-i-funkcjonowania-konstytucyjnych-organow-wladzy-sadowniczej-tego-panstwa>

⁴³ *Aggódik az EU a lengyel alkotmánybíróság határozata miatt*. Mandiner.hu, 2021.

KIÉ A HATALOM?

tási reform kapcsán indított kötelezettségzegési eljárás miatt legrosszabb esetben Lengyelország eselhetne az uniós helyreállítási alpból őt megillető 36 milliárd eurótól, ezért Varsó engedett Brüsszelnek: augusztus elején Jarosław Kaczyński bejelentette, hogy megszüntetik az EU által kifogásolt bírósági fegyelmi tanácsot, ugyanakkor hangsúlyozta azt is, hogy „továbbra sem ismerik el a Bíróság döntését, mivel az szerinte túlmutat az uniós szerződésekben foglaltakon.”⁴⁴ Vannak tehát próbálkozások, melyek a szerződésellenes hatáskörbővítés visszafogását célozzák. A kérdés csupán az, hogy a nemzetállamok fontos győzelmeként nyugtázható német és lengyel döntés okozta csörte csupán egyedi esetként vagy a nemzetek Európája felé vezető döntések első lépéseként íródik-e be a történelembe.⁴⁵

Az eddigiekben leginkább az EUB felől közelítettem meg a nemzeti szuverenitást veszélyeztető törekvéseket, ugyanakkor az EU intézményei által erőltetett föderalista törekvések nem kizárólag az EUB döntéseiben, hanem rendkívül kemény politikai bírálatok formájában is elérik Magyarországot és Magyarország Kormányát. A következőkben a 2010-es „fülkeforradalmat” követően felálló nemzeti konzervatív kormány által az EU intézményeivel vívott csatározásokat veszem sorba, a felszíni csörték mellett a háttérben meghúzódó folyamatokra is tekintettel.

3.2. SZUVERENITÁSKONFLIKTUSOK AZ ORBÁN-KORSZAK ELSŐ TÍZ ÉVÉBEN

3.2.1. Az alkotmányozó többség, az alkotmánykritikák és a Tavares-jelentés időszaka

A 2010-es parlamenti választásokon a Fidesz–KDNP nagyarányú győzelmet aratott, amely 263 mandátumot, azaz kétharmados többséget eredményezett a 386 fős parlamentben. A kétharmados többség egyértelmű politikai felhatalmazást jelentett a pártszövetség számára, hogy megalkossa – a „hazánk új Alkotmányának elfogadásáig”⁴⁶, azaz átmeneti jelleggel alkotott és elfogadott 1989-es alkotmány helyébe – az ezeréves törvényes (legitim) jogfejlődés hagyományát követő, de a történeti alkotmány jegyeit is magán viselő Alaptörvényt.⁴⁷ Az alkotmányozás eredménye – Orbán Balázs miniszterhelyettes megfogalmazását átvéve –, hogy a korábbi „alkotmány technokrata, semleges nyelvezetét egy értéktelített szöveg, illetve egy történelmi és nemzetstratégiai keretrendszer váltotta fel.”⁴⁸ Meglátásom szerint Magyarország Kormánya és az EU intézményei közötti konfliktus legalább ezen ünnepélyes aktusig, a magyar társadalmi-politikai-gazdasági berendezkedés legfontosabb szabályait meghatározó Alaptörvény elfogadásának pillanatáig vezethető vissza.

Az alkotmányozást ünnepélyes mivolta és ritka előfordulása⁴⁹ miatt kiemelt figyelem kísérte, nem csak hazai, hanem nemzetközi szinten is. Ezért a jelentős érdeklődés az EU részéről sem nevezhető meglepőnek, viszont az EU-s intézmények szerepvállalása az – egyébként itthoni és külföldi viszonylatban is szokatlanul – erős kritikák közvetítésében már mindenesetre furcsának mondható. Ezért fontos leszögezni, hogy az EU felől – az Alaptörvény előkészítésének módja, valamint számos tartalmi eleme, végül a keretei között kialakult alkotmányos gyakorlat kapcsán – érkező kritikák nem tisztán jogi jellegűek, hanem egy jelentős részük politikai eredetű bírálat.⁵⁰ Míg a jogi természetű észrevételek kapcsán elvileg elmondható, hogy az EU semleges pozíciót foglalt el, és értékelései az uniós jog külső és objektív mércéihez igazodnak, addig – meglátásom szerint

⁴⁴ Lengyelország felosztatja a Brüsszel által jogellenesnek nyilvánított bírósági tanácsot. Mandiner.hu, 2021.

⁴⁵ WEINHARDT Attila: *Gigantikus harc indult a példátlan német döntéssel, ami az EU jövőjét is alááshatja*. Portfolio.hu, 2020.

⁴⁶ *A Magyar Köztársaság Alkotmánya*.

⁴⁷ TÓTH Zoltán József: *Egyes észrevételek az Alaptörvény értelmezéséhez*. Polgári Szemle, IX(2013)1-3.

⁴⁸ „Egy demokratikus alkotmány sosem értékesleges” – beszélgetés Sonnevend Pállal. Mandiner.hu, 2021

⁴⁹ Az EU, illetve jogelődjének történetében új alkotmány elfogadására kétszer került sor: az 1958-as francia, valamint a 2000-es finn alkotmány elfogadásakor.

⁵⁰ SZENTE Zoltán: *Az Alaptörvény (2012-2015)*, In.: JAKAB András – GAJDUSCHEK György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2016, 222-223.

– a politikai észrevételei vonatkozásában már sokkal inkább egyfajta ideológiai különbségeken alapuló támadásról van szó⁵¹.⁵² Ennek háttere, hogy míg Magyarország Kormánya nemzeti, szuverenista és kereszténydemokrata értékek mentén politizál, addig az EU intézményrendszerét a szupranacionális⁵³, föderalista és liberális megközelítésmód jellemzi.⁵⁴

Az Alaptörvény elfogadását érő bírálatok nyilvánvalóvá tették, hogy a szuverenitáskérdések mentén sokkal mélyebb törésvonal húzódik Budapest és Brüsszel között, mint ahogy az elsőre látszott. Már 2010-ben – az új magyar médiaszabályozás kapcsán kibontakozó vita kirobbanásakor – sejteni lehetett, hogy a bírálatok valódi oka sokkal inkább a külföldi bankok és multik megadóztatásában, mintsem a magyar médiaszabadság iránti valódi aggodalomban keresendő.

A megalakuló II. Orbán-kormány első, 29 pontos gazdaságvédelmi akciótervét⁵⁵ 2010 júniusában jelentette be, mely a költségvetési konszolidáció érdekében a külföldi multik, bankok, biztosítók és pénzügyi lízingcégek köztelherviselésbe történő bevonását eredményezte. 2010 őszén a magyar gazdaság további három, monopolisztikus jellegű és külföldi szolgáltatók által meghatározott területén vezettek be különadókat. A válságadók a telekommunikációs cégeket, a közműszolgáltatókat, a kiskereskedelmi láncokat terheltek.⁵⁶ Mindezen lépések a külföldi tulajdonosok nemtetszését váltották ki, amelynek az anyaország politikai vezetésén keresztül igyekeztek is hangot adni. Az első hazánkat érő éles bírálatokból kibontakozó viták ezen időszakra datálhatók.⁵⁷ Mindezen vitákban közös, hogy magyar részről a nemzetállami szuverenitásra, a választói felhatalmazásra, illetve az európai országok gyakorlatának sokféleségére építő kormányzati érveléssel⁵⁸ szemben a különböző NGO-k, illetve a fősdru média révén támogatott és európai parlamenti képviselők által hangoztatott valamiféle liberális univerzalizmus⁵⁹ jelentette az ellenpólust.⁶⁰ Így fordulhatott elő 2010-ben, hogy „miközben az Európai Parlament⁶¹ pártpolitikai szempontból a magyar kormánypártokkal szembenálló, szűk többsége beavatkozott a magyar szuverenitáskérdésekbe, addig Magyarországot hívták fel arra, hogy tartsa tiszteletben a szomszéd országok szuverenitását.”⁶² És ugyanezt láthattuk 2011-ben is, amikor „az értékeslegesen átmeneti alkotmány helyett, a világos értékválasztást kifejező alaptörvény elfogadása” kapcsán érték támadások Magyarországot, miközben a magyar társadalom döntő többségének értékrendjét tükröző Alaptörvényben „rögzített értékrend

⁵¹ A későbbi Tavares-jelentésre reagálva egyébként Orbán Viktor miniszterelnök is arról beszélt, hogy ideológiai alapon azért bírálják a magyar alkotmányt, mert az nem egy liberális alaptörvény, mint az Európában divat, hanem a magyar emberek döntése alapján olyan, amely egyensúlyba hozza az egyéni szabadságot és a közösségi érdeket. Lásd: *Orbán: A baloldal összefonódik a pénztökeivel*. Mandiner.hu, 2013.

⁵² Ezt igazolja az is, hogy a legtöbb Magyarországot ért támadáshoz az érveket a magyar szocialisták által több ezer e-mail címre kiküldött körlevél 16 oldalán keresztül részletezett támadási pontok gyűjteménye szolgáltatta. A témával kapcsolatban lásd: *Így rottott rá fél Európa a magyar kormányra – Panyi Miklós a Mandínernek*. Mandiner.hu, 2015.

⁵³ Szupranacionalizmus: nemzetekfelettség; olyan nemzetközi együttműködés, melynek során a részes államok szuverenitásuk egy részét közösen gyakorolják. Ilyen jellegű együttműködés során lehetséges a többségi döntés; a közös intézményrendszer a tagállamokra nézve kötelező döntéseket hozhat stb. A kormányköziség ellentéte.

⁵⁴ *A magyar alkotmányos szuverenitás alakulása 1990 óta, magyar válaszok a szuverenitást fenyegető veszélyekre*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2019, 31.

⁵⁵ Lásd: https://index.hu/gazdasag/magyar/2010/06/08/ez_orban_29_pontja/

⁵⁶ Lásd: https://2010-2014.kormany.hu/download/d/15/10000/Az_fizet_akinek_van_mib_l_v_ls_gad_k.pdf

⁵⁷ *A magyar pénzügyi szuverenitás visszaszerzése 2010-től*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020, 11-13.

⁵⁸ Ezen érvelés mentén Orbán Viktor miniszterelnök úgy fogalmazott: „egyetlen európai kormány és miniszterelnök sincs abban a helyzetben, hogy megmondja, milyen alkotmánya lehet a magyaroknak.” Lásd: <https://magyarnemzet.hu/archivum/kulfold-archivum/orban-europa-erosebb-lett-video-kep-4392086/>

⁵⁹ Mi sem bizonyítja jobban, hogy az EP tisztán föderalista megközelítésű véleménye manifesztálódott az állásfoglalásban, mint a szövegben helyet kapó, az Alaptörvénnyel szemben felhozott egyik érv, hogy „az Alaptörvényt nemzeti, európai és nemzetközi nem kormányzati szervezetek, a Velencei Bizottság és a tagállamok kormányainak képviselőit magukban foglaló szervezetek széles köre bírálta”. Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0315_HU.html?redirect

⁶⁰ *A magyar alkotmányos... i. m.*, 32.

⁶¹ Európai Parlament: (European Parliament, EP, korábban Közgyűlés): Az európai intézményrendszer közvetlen legitimáción alapuló intézménye, amelynek tagjait ötévente az Európai Unió polgárai választják meg. Az Európai Unióban a Tanács melletti társjogalkotó, amely dönt az EU bővítéséről, felügyeli az Európai Bizottságot, és ellenőrzi a többi uniós intézményt, megválasztja a Bizottság elnökét, és jóváhagyja a biztosi testületet. Bizalmatlansági indítványt fogadhat el a Bizottsággal szemben, a Tanáccsal együtt kialakítja az uniós költségvetést, és jóváhagyja az úgynevezett többéves pénzügyi keretet is.

⁶² *A magyar alkotmányos... i. m.*, 33.

megfelel a szabadság jelképeinek, valamint garanciáinak számító, a magyar történeti alkotmány és az európai alkotmányos fejlődés értékeinek”.⁶³

A Magyarországot érő támadások a következő időszakban három fronton folytatódtak: (1) a különböző sarkalatos törvények elfogadása kapcsán; (2) az Európai Bizottság⁶⁴ által Magyarország ellen bizonyos ügyekben indított kötelezettségzegési eljárások⁶⁵ keretében; (3) az Európai Parlamentben.⁶⁶ Az alkotmányos-jogállamisági ügyekbe burkolt bírálatok ezt követően 2012. év elején az EB által Magyarország ellen, a Magyar Nemzeti Bankra vonatkozó szabályozás módosítása, az adatvédelmi ombudsmani hivatal megszüntetése és a bírák korai nyugdíjazása kapcsán indított kötelezettségzegési eljárásokban nyilvánultak meg. Emellett az EP – a jogállamisággal kapcsolatban tett ajánlásainak megvalósításával összefüggésben – vizsgálatot rendelt el. Az EP Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságának feladata a bíróságok függetlensége, a jegybanki szabályozás, az adatvédelem intézményei, az Alkotmánybíróság jogköreinek szélessége, a médiaszabadság, az új választási törvény, az egyházak bejegyzése és általában az ellenzéki jogok szavatolása, illetve általában a sarkalatos törvények köre kapcsán a magyar jogalkotás átvilágítása volt. A jelentéstevő zöldpárti, baloldali portugál képviselőről elnevezett Tavares-jelentés 2013. május 2-án – még tervezetként – került a szakbizottság elé, majd – szinte változatlan formában – 2013. július 3-án az EP plenáris ülése elfogadta a jelentést.⁶⁷ Tette mindezt annak ellenére, hogy a jelentés számos tárgyi tévedést tartalmaz⁶⁸, melyekre a kormány még a jelentés tervezeti fázisában – a szöveghez fűzött megjegyzéseivel kiegészített tervezetet, illetve a tervezettel kapcsolatos hivatalos álláspontját közzétéve – hívta fel a figyelmet.⁶⁹ Így hát nem meglepő, hogy Orbán Viktor kormányfő az EP-döntést úgy értékelte: „a szovjet birodalom fennállása óta egyetlen más külső hatalom sem vette a bátorságot, hogy nyíltan, jogi formát választva korlátozni akarja a magyarok függetlenségét.”⁷⁰

3.2.2. „Az országot meg kell védeni” vs. „Willkommenskultur” és a Sargentini-jelentés

2014-ben a Fidesz–KDNP a választópolgárok szavazatai alapján ismét kétharmados többséghez jutott – a 199-ből 133 mandátumot megszerezve. A megalakuló, immár harmadik Orbán Viktor vezette kabinet szuverenista alapállásból továbbra is élesen konfrontálódott a – főként az EB-ben megjelenő – föderalista törekvésekkel. A feszültség tovább nőtt a 2015-ös európai migrációs válság okán. „Magyarország, az Orbán-kormány volt az, amelyik kezdettől fogva hangoztatta, hogy az illegális bevándorlás elfogadhatatlan, az európai határokat meg kell védeni, s hogy a tömeges muszlim bevándorlás veszélyezteti az európai, keresztény alapokon álló kultúrát és életformát.”⁷¹ Nem szabad elfelejteni, hogy Magyarország az egyik legfontosabb tranzitországgá vált. Ezért „Orbán Viktor taktikája kettős volt. Egyrészt szigorú és kemény politikát szándékozott felmutatni a bevándorlással szemben, másrészt meg kívánta akadályozni az európai menekültpolitika implementálását.”⁷² Ez az álláspont viszont merőben eltért a migrációs válság elején Németország által képviselt Willkommenskultur (befogadás kultúrája) megközelítéstől, ami újbóli összeütközésekhez vezetett az EU-n belül. Ebből adódóan 2015. május 19-ére vitanapot szerveztek a „magyarországi helyzetéről”, mindenekelőtt a bevándorlásról. A vitanapon Orbán Viktor bemutatta a nemzetállamok Európájáról szóló elképzelését,

⁶³ Trócsányi: *Az alaptörvény egy szövetség*. Origo.hu, 2016.

⁶⁴ Európai Bizottság: (European Commission) Az Európai Unió intézményrendszerének részeként olyan, a tagállamoktól független testület, amelynek feladata a közösségi érdekek képviselete. Legfőbb hatásköre az előterjesztés és a végrehajtás. Tagjai a tagállamok által delegált biztosok.

⁶⁵ Kötelezettségzegési eljárás: Ha a Bizottság az EUMSZ rendelkezése alapján úgy ítéli meg, hogy valamely tagállam nem hajtja végre az uniós jogot, a vélelmezett jogsértés ügyét az EUB elé utalhatja. A kötelezettségzegés többféle formát ölthet: jelentheti a Szerződések egy konkrét rendelkezésének megsértését, egy uniós irányelv átültetésének elmulasztását vagy helytelen átültetését, egy uniós rendelettel ellentétes előírás fenntartását vagy a rendelet egyébként helytelen alkalmazását. A kötelezettségzegési eljárás egy tagállammal szemben – az uniós jogból eredő kötelezettségeinek megsértése esetén – az EUB előtt indított eljárás, ami szankciókhoz is vezethet.

⁶⁶ *A magyar alkotmányos... i. m.*, 35.

⁶⁷ *A magyar alkotmányos... i. m.*, 35.

⁶⁸ Lásd: *A Tavares-jelentés top 10 hibás állításának cáfolata*. Alapjogokért Munkacsoport, Budapest, 2013.

⁶⁹ Lásd: <https://2010-2014.kormany.hu/hulkulugyminiszterium/le-ugyekert-felelos-allamtitkarsag/hirek/elkeszult-a-kormany-hivatalos-allaspontja-a-tavares-jelentesrol>

⁷⁰ Orbán: *A baloldal összefonódik a pénztökével*. Mandiner.hu, 2013.

⁷¹ FRICZ Tamás: *Európa & Unió*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2019, 33.

⁷² METZ Rudolf: *Határok nélkül? Orbán Viktor és a migrációs válság*, In.: KÖRÖSÉNYI András (szerk.): *Viharban kormányozni: Politikai vezetők válsághelyzetekben*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2017, 251.

amely elsősre a bevándorláspolitikát legfontosabb alapelveként tűnik fel, ugyanakkor ennél sokkal több, hiszen napjainkig ezen gondolat mentén osztható fel az európai politika. A miniszterelnök kifejtette, hogy „mi, magyarok azt szeretnénk, ha Európa az európaiaké maradna, és meg akarjuk őrizni Magyarországot is magyar országnak”⁷³. Ez viszont csak úgy érhető el, ha visszatartjuk az EB által felvetett, a bevándorlók szétosztására vonatkozó kvóta ötletét, és biztosítjuk a nemzetállamoknak a jogot, hogy megvédhessék a saját határaikat, illetve – tagállami hatáskörben – szabályozhassák a bevándorlást.⁷⁴ Sajnos a kormányfő által tett javaslatok nem nyerték el a brüsszeli elit tetszését, ami önmagában nem jelentett volna gondot, ha tiszteletben tartják a tagállamok véleményét, és – az egyébként tagállami hatáskörbe tartozó kérdésben – nem akarnak egységes, bevándorlásbarát uniós álláspontot kialakítani. Ehelyett az tapasztalható, hogy „egyre nyíltabban lépnek fel a föderalizmust, a szupranacionálizmust támogató politikai és pénzügyi-gazdasági körök”⁷⁵ a kötelező kvóta bevezetése, a beilleszkedés támogatása és minde mellett a migráció, mint kvázi emberi jog elfogadása érdekében. Az EP 2015. június 10-én egy újabb határozatban⁷⁶ ítélte el Magyarországot – részben – a bevándorláspolitikát és az ezzel összefüggő nemzeti konzultáció okán. Ám a magyar kormány nem hagyta magát elrettenteni, népszavazást kezdeményezett a kötelező betelepítési kvótáról, melynek lebonyolítására 2016. október 2-án került sor, és bár jogilag érvénytelen eredményt hozott, de az érvényesen szavazó állampolgárok 98,4 százaléka szavazott nemmel. Az eredményre tekintettel a kormány 2016. október 10-én alkotmánymódosítást terjesztett be az Országgyűlés elé, melyben „javasolta idegen népesség betelepítésének megtiltását, Magyarország alkotmányos önazonosságának korlátozhatatlanná nyilvánítását, az állam, illetve az állami szervek alapvető kötelességei közé sorolta a történeti alkotmányban gyökerező alkotmányos önazonosságunk védelmét.”⁷⁷ A javaslatot az ellenzék nem támogatta, így az elbukott a szavazáson.⁷⁸ Mindentől függetlenül az EP az elégedetlenségének hangot adva 2017 májusában újabb állásfoglalást⁷⁹ fogadott el a magyarországi helyzetről, melyben az EU értékeinek súlyos megsértésének egyértelmű veszélyét vizionálta, és ezért az EP utasította a saját Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságát az eljárás megkezdésére, és a 7-es cikk szerinti eljárás megindítására vonatkozó különjelentés elkészítésére. A jelentés elkészítésével Soros György megbízható szövetségesei⁸⁰ között szereplő holland zöldpárti Judith Sargentini-t bízta meg a bizottság. Annak ellenére, hogy a magyar kormány 108 oldalas angol nyelvű jegyzéket⁸¹ intézett minden egyes európai parlamenti képviselőhöz, amelyben cáfolni igyekezett a jelentésben megfogalmazott kifogásokat a jogállamiság magyarországi helyzetéről, a jelentést⁸² az EP plenáris ülése 2018. szeptember 12-én tárgyalta és fogadta el⁸³, ezzel az EP kezdeményezte Magyarországgal szemben az úgynevezett 7-es cikk szerinti eljárás megindítását. Tette mindezt úgy, hogy ezzel a jelentéssel szemben is számos tárgyi tévedést illető írás fogalmazódott meg.⁸⁴ A jelentéssel összefüggő események konklúziójaként mindenesetre az elmondható, „hogy bár az EP többsége a Sargentini-jelentéssel az EU-s értékek védelmezett megbomlását akarja helyreállítani, az eljárás maga sokkal több és mélyrehatóbb kérdést vet fel az Unióról magáról, mint amennyit »megoldani« céloz.”⁸⁵

⁷³ Lásd: https://www.youtube.com/watch?v=IQi_qsOlhMo

⁷⁴ *A magyar alkotmányos...*, i. m., 37.

⁷⁵ FRICZ: i. m., 33.

⁷⁶ Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0227_HU.html

⁷⁷ *A magyar alkotmányos...*, i. m., 39.

⁷⁸ Bár 2014-ben kétharmados többséget szerzett a Fidesz-KDNP pártszövetség, az csupán 2015. február végéig, a veszprémi időközi választásokig állt fenn.

⁷⁹ Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0216_HU.html?redirect

⁸⁰ Lásd: <https://legacy.gscdn.nl/archives/images/soroskooptbrussel.pdf>

⁸¹ Lásd: https://szabadmagyarszo.com/wp-content/uploads/2018/09/HUGovmt_Information-sheet_Sargentini-report.pdf

⁸² Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0250_EN.pdf

⁸³ A jelentés elfogadásakor a 751 EP-képviselő közül 693 volt jelen, és szavazott: 448-an az igen, 197-en a nem gombot nyomták, 48-an tartózkodtak. Az EP által hivatkozott eljárási szabályok szerint a tartózkodó szavazatokat nem kell figyelembe venni, így 69,45 százalékkal átment a dokumentum. A magyar kormány szerint azonban a tartózkodó szavazatokkal együtt 462 igen szavazatra lett volna szükség, így csupán 64,64 százalékos támogatást kapott, ezért Magyarország az EUB-hez fordult. A Bíróság 2021. június 2-án – az Oxford English Dictionary definíciójára hivatkozva, amely szerint a tartózkodás annak a formális megtagadása, hogy valaki valamely javaslat vagy előterjesztés mellett vagy ellen szavazzon – elutasította Magyarország keresetét a Sargentini-jelentés ügyében.

⁸⁴ Lásd: *A Sargentini-jelentés top10+1 tévedése*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2018.

⁸⁵ *Jogállamiság-vita kontra világnézetek harca. Magyarország és a „7-es cikkely”*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2018, 1.

3.2.3. A jogállamiság-fogalom és a Jourová-jelentés

A Sargentini-jelentéshez hasonlóan az EB a 2019. április 3-án nyilvánosságra hozott, a jogállamisági eszköztárat áttekintő, a kapcsolódó tapasztalatait, illetve a jövőre vonatkozó elképzeléseit tartalmazó közleménye⁸⁶ is tartalmaz – finoman szólva – nem kellően megalapozott kijelentéseket. A vitaindító irat amellet, hogy a jogállamiságot – az EUSZ-ra támaszkodva helyesen – az EU egyik alapvető értékének és az EU külső tevékenységének egyik vezérlő elvének titulálja, azt is állítja, hogy a jogállamiság kapcsán „megszilárdult elvről van szó, amelynek lényegi tartalma pontosan meghatározott, és amely tárgyilagosan értékelhető, így megbízható és szilárd alapon azonosíthatók érvényesülésének hiányosságai.”⁸⁷ A jogállamiság ily módon történő meghatározása bár önmagában is csúsztatást tartalmaz, a veszély mégis inkább az ebből levonható következtetésben rejlik. Hiszen, ha elfogadjuk, hogy az „európai identitás a tagállamokban egyformán és egységesen érvényesülő alapértékeket feltételez”⁸⁸, akkor ez azt is jelenti, hogy ez az európai identitás a tagállamok különböző nemzeti, vagy alkotmányos identitása felett áll.⁸⁹ Ez a megközelítés kísértetiesen hasonlít a „lopakodó föderalizmus” előző fejezetben bemutatott – felhatalmazás nélküli – nemzeti szuverenitást korlátozó próbálkozására. Ezért is nagyon fontos az objektív kritériumrendszer melletti következetes kiállítás, illetve annak a tudatosítása, hogy valójában „nem is az elven folyik a vita az Európai Unióban, hanem azon, lehet-e egységesen, egyértelműen és precízen definiálni a jogállamiság jelentését, vagy pedig – ahogy a közép-európai tagállamok gondolják – minden országban valamelyest más a fogalom történelmileg kialakult jelentéstartalma.”⁹⁰ Figyelembe véve, hogy Ursula von der Leyen, az EB elnöke 2020. szeptember 20-án elhangzott értékelő beszédében⁹¹ nemcsak a migráció kérdésben fogalmazott meg aggodalomra okot adó elképzeléseket, hanem az LMBTQ-lobbinak behódolni nem hajlandó, a normalitás talaján álló országok kapcsán is ideológiától átitatott módon fogalmazott, amikor arról beszélt, hogy „az LMBTQ-mentes övezetek emberiségmentes övezetek, amelyeknek nincs helye Uniónkban.”⁹² Hazánk szempontjából ez a felvetés már csak azért is érdekes, mert Magyarország Alaptörvényével egyértelműen ellentétes; a meleg jogainak megerősítését célzó stratégia kidolgozásával is párosul, melynek fontos eleme a családi kapcsolatok EU-n belüli kölcsönös elismertetése. Ami egészen pontosan azt a progresszív elvárást fogalmazza meg minden tagállammal szemben, melynek értelmében, ha valaki „egy országban szülő, az minden országban szülő”⁹³ lehessen. Az elnök asszony említett beszéde mindemellett végérvényesen megválaszolta azt a kérdést is, hogy a Juncker nevével fémjelzett „politikai Bizottság” után visszatérhet-e az EB az eredeti szerepének megfelelő „szerződéses öre” típusú felfogáshoz vagy az elődjét követve aktív politikai szerepet tölt be. Sajnálatos módon – a szerződésekben meghatározottaktól elszakadva – a von der Leyen vezette Bizottság is politikai, ideológiai megfontolások mentén végzi munkáját.⁹⁴ Így nem is lehet meglepő, hogy a beszédben előrevetített, minden tagállamra vonatkozóan elkészített jogállamisági jelentés Magyarországgal foglalkozó munkadokumentuma⁹⁵, melyet az EB értékekért és átláthatóságért felelős alelnöke, Věra Jourová 2020. szeptember 30-án mutatott be, nemcsak valótlannal „semleges” fogalomként igyekszik a – sokkal inkább politikai kategóriának tekintendő – jogállamiságra hivatkozni⁹⁶, hanem több hamis ténybeli közlést, illetve egyes tények félrevezető megfogalmazását is tartalmazza⁹⁷. Több helyütt pedig kizárólag a Soros György nevével fémjelzett nyílt társadalom eszmeköréhez tartozó szervezetek álláspontját tükrözi⁹⁸, ami meglepőnek semmiképpen nem nevezhető, ha vesszük a fáradságot és végig olvassuk a jelentés 2. számú mellékletében az EB által 2020 júniusában szervezett virtuális találkozók és horizontális

⁸⁶ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0163&from=EL>

⁸⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak. Az Unió belüli jogállamiság további erősítése. Az aktuális helyzet és a lehetséges további lépések. Európai Bizottság, Brüsszel, 2019, 1.

⁸⁸ Az Alapjogokért Központ észrevételei a Bizottság jogállamiságról kiadott vitairata kapcsán. Alapjogokért Központ, Budapest, 2019, 2.

⁸⁹ Az Alapjogokért Központ... i. m., 2.

⁹⁰ CSEKŐ Imre: Nem lehet szubjektív az uniós megítélés. MNO.hu, 2020.

⁹¹ Lásd: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/SPEECH_20_1655

⁹² Von der Leyen elnök értékelő beszéde az Unió helyzetéről az Európai Parlament plenáris ülésén. Európai Parlament, Brüsszel, 2020.

⁹³ Von der Leyen... i. m.

⁹⁴ Bizottsági tervek a hatáskörbővítés és a föderális Európa felé. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020, 7.

⁹⁵ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0316&from=EN>

⁹⁶ Kincs, ami nincs. Az Európai Bizottság színvonalatlan országjelentése a jogállamiságról. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020, 2.

⁹⁷ IFJ. LOMNICI Zoltán: Durva hazugságok Brüsszelből. MNO.hu, 2020.

⁹⁸ Kincs, ami... i. m., 3.

megbeszélések listáján szereplő szervezetek névsorát. Annak ellenére, hogy a Jourová-jelentés⁹⁹ közvetlen jogi következménnyel nem jár, arra szankciót alapozni nem lehet, mégis joggal nevezhető a lopakodó hatáskörbővítés egy újabb eszközének, mivel a magyar jogállamiság vizsgált területei közül több olyan szabályozási területet – igazságszolgáltatás, büntetőjog, médiahatóság, jogalkotás – is minősít, melyek tagállami hatáskörbe tartoznak.¹⁰⁰ Érdekeséggé válhat megemlíteni, hogy az alelnök asszony már a jelentés nyilvánosságra hozatalát megelőzően 2020. szeptember 25-én a Spiegelben megjelent interjújában nyílt támadást intézett Magyarországgal szemben, amikor – az alelnöki pozícióval össze nem egyeztethető módon – arról beszélt, hogy Orbán Viktor beteg demokráciát épít. A Magyarországot és a magyar embereket sértő kijelentései miatt Magyarország Kormánya felfüggesztette a kétoldalú politikai kapcsolatokat a testület alelnökével, Vera Jourovával, illetve kifejezte álláspontját, miszerint az EU-biztosnak a tisztségéből való távozása elengedhetetlenül szükséges.¹⁰¹ Mindezek fényében kijelenthető, hogy a jelentés és ezzel együtt az EB valódi célja nem az egységre törekvés, sokkal inkább az uniós források jogállamisághoz kötésének megátogatása.

3.2.4. A jogállamisági mechanizmus körüli viták története és utóélete

A Soros György által 2020. október 6-án a Reuters-nek adott nyilatkozatában¹⁰² és 2020. november 18-án a Project-Syndicate nevű véleménylapban¹⁰³ személyesen is megfogalmazott, valamint a Soros-hálózat befolyása alatt álló néppárti, szocialista, liberális és zöld EP-képviselők által követett¹⁰⁴ irányvonalnak a romboló hatását láthattuk a koronavírus-válság miatti helyreállítási alap és ezzel párhuzamosan a 2021-2027-es keret költségvetéséről (MFF) szóló megállapodás elfogadása körüli vitákban. Történt ugyanis, hogy az uniós állam- és kormányfők eredetileg kétnaposra tervezett¹⁰⁵, de rekordhosszúságúra nyúló 2020. júliusi csúcstalálkozója az eredeti célnak megfelelően a 2021 és 2027 közötti időszakra szóló keret költségvetéséről és a koronavírus-járvány által sújtott gazdaságok helyreállítását célzó pénzügyi csomagról szóló megállapodással zárult.¹⁰⁶ A megállapodás részét képező helyreállítási eszköz létrehozását az EP 2020. július 23-án történelmi lépésnek nevezte, ugyanakkor határozott sajnálatát fejezte ki amiért az ET jelentősen gyengítette az EB és az EP erőfeszítéseit a jogállamiság tiszteletben tartására mind a költségvetés, mind a helyreállítási alap vonatkozásában.¹⁰⁷ Továbbá az MFF-ben számos jövőorientált költségvetési tétel összegével és az EU-s költségvetés saját bevételi forrásainak reformjával sem volt elégedett az EP, ezért az előzetes állásfoglalásával elutasított az állam- és kormányfők kompromisszumos megállapodásaként született javaslatot, illetve egy erős figyelmeztetést fogalmazott meg a megállapodás átdolgozására vonatkozóan.¹⁰⁸ 2020. november 5-én – az ideiglenes állásfoglalásban megfogalmazott észrevételeket figyelembe vévő, de az uniós vezetők által a 2020. július 17–21-ei ülésükön nyújtott politikai iránymutatáson alapuló – ideiglenes megállapodást¹⁰⁹ kötött egymással a soros német elnökség és az EP. Bár a német elnökség igyekezett felpuhítani a jogállamiság és az EU-pénzek kapcsolatát¹¹⁰, végül mégis azok örülhettek, akiknek egyértelmű célja a jogállamisági mechanizmus és az EU költségvetésének összekapcsolása volt. Ugyanis a szöveg úgy fogalmaz, hogy a lefektetett költségvetési feltételrendszer célja „az uniós költségvetés védelme, amennyiben megállapítást nyer, hogy a jogállamiság elveinek valamely tagállamban történő megsértése kellően közvetlen módon érinti vagy súlyosan veszélyezteti az Unió költségvetésével

⁹⁹ IFJ. LOMNICI Zoltán által használt szókapcsolat. Lásd: <https://magyarnemzet.hu/velemenyl/durva-hazugsagok-brusszelbol-8759694/>

¹⁰⁰ SZÁNTÓ Miklós: *A jogállamiság nyomában*. MNO.hu, 2020.

¹⁰¹ Vera Jourová bizottsági alelnök megsértette Magyarországot, távoznia kell pozíciójából. Miniszterelnök.hu, 2020.

¹⁰² Lásd: <https://www.reuters.com/article/hu-hungary-eu-court/hungarys-university-reform-is-illegal-eu-top-court-says-idUSKBN26R11F>

¹⁰³ Lásd: <https://www.project-syndicate.org/commentary/europe-must-stand-up-to-hungary-and-poland-veto-by-george-soros-2020-11/german?barrier=accesspaylog>

¹⁰⁴ MAGYARI Péter: *A néppárt, a szocialisták, a liberálisok és a zöldek ismét együtt követelik a jogállamisági mechanizmust*. 444.hu, 2020.

¹⁰⁵ Lásd: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/07/15/invitation-letter-by-president-charles-michel-to-the-members-of-the-european-council-ahead-of-their-meeting-on-17-18-july-2020/>

¹⁰⁶ Lásd: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/07/21/remarks-by-president-charles-michel-after-the-special-european-council-17-21-july-2020/>

¹⁰⁷ Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0206_HU.html

¹⁰⁸ *Már ma beint az EP az állam- és kormányfőknek a jogállamisági alku miatt is*. Portfolio.hu, 2020.

¹⁰⁹ Lásd: https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/11/05/budget-conditional-ity-council-presidency-and-parliament-s-negotiators-reach-provisional-agreement/?fbclid=IwAR3sQXAkx95JLFbZXg5swtkl7cqNRshcfiC586Cx7FbIEOtCaJWiPDdqr-I&utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_202105

¹¹⁰ Lásd: <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200929/felpuhitottak-a-nemetek-a-jogallamisag-es-az-eu-penzek-kapcsolat-nyozott-a-magyar-kormany-450630>

való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást vagy az EU pénzügyi érdekeinek védelmét.¹¹¹ Az ideiglenes megállapodásra Hidvéghi Balázs európai parlamenti képviselő éles hangvételű közleményben reagált, melyben felhívta a figyelmet arra, hogy „amit most az Európai Parlament erőltet, hazárdjáték: mindenki számára elfogadható megállapodás hiányában nem lesz uniós költségvetés, sem helyreállítási alap.”¹¹² A magyar álláspontot megfogalmazó Hidvéghihez hasonlóan nyilatkozott Mateusz Morawiecki lengyel kormányfő is, amikor kijelentette, hogy „Varsó a vétó jogával fog élni, ha az Európai Unióban nem születik a lengyel elvárásoknak megfelelő megállapodás az uniós eszközök kifizetésének feltételrendszeréről, ezen belül a jogállamisági kérdésekről.”¹¹³ Érdekességként kiemelendő, hogy bár a jogállamisági kritériumokat tartalmazó megállapodás elfogadására az EP és a Tanács¹¹⁴ közös rendeleteként kerülhet sor, melyhez a Tanácsban elegendő a minősített többség, vagyis ennek elfogadását Magyarország Lengyelországgal közösen sem tudja megakadályozni, viszont az MFF és a Next Generation EU (NGEU) névre keresztelt európai helyreállítási terv egyhangúsághoz kötött elfogadása jogi lehetőséget teremt valamennyi ország számára a tagállami vétóra. Mindezek nyomán Orbán Viktor miniszterelnök levélben fordult a jelenlegi, valamint a jövő évi soros uniós elnökséget ellátó országok, azaz Németország, Szlovénia és Portugália vezetőihez, továbbá Charles Michelhez, az Európai Tanács¹¹⁵ és Ursula von der Leyenhez, az EB elnökéhez.¹¹⁶ Írásban a kormányfő ismertette, hogy a fejlemények tükrében a júliusban elfogadott csomaghoz szükséges egyhangúságot nem tudja biztosítani, azaz kész megvétózni az MFF/NGEU csomagot. Továbbá levelében az EU csúcsvezetőinek szemére vetette az uniós kialakult „semmiről nincs megállapodás, amíg minderről nem állapodunk meg” gyakorlatának a – júliusi megegyezésben foglaltakról a jogállamisági kritériumrendszer leválasztásával megvalósított – felrúgását, illetve sérelmezte a Jourová-jelentésben megjelenő tárgyi tévedéseket, a kettős mércét, és a Soros-szervezetek által megfogalmazott kritikák jelentésbe történő átvételét.¹¹⁷ Mindeközben 2020. november 10-én lezárultak a Parlament, a Tanács és a Bizottság közötti, 2020. augusztusban megkezdett háromoldalú tárgyalások.¹¹⁸ 2020. november 16-án pedig – azt követően, hogy a tagállamok képviselői minősített többséggel támogatták a jogállamisági mechanizmus beépítését az EU következő költségvetésébe – a magyar miniszterelnök levélben tájékoztatta Angela Merkel német kancellárt, Ursula von der Leyent, az EB elnökét és Charles Michelt, az ET elnökét arról, hogy – ahogy az már napokkal korábban is ismert volt – a magyar kormány megvétózza az EU hétéves költségvetésével és a helyreállítási alappal kapcsolatos jogalkotást.¹¹⁹ Hasonlóan járt el Mateusz Morawiecki lengyel miniszterelnök is, amikor levélben fordult az Európai Unió intézményeihez azzal az üzenettel, hogy kész megvétózni a 2021-2027-es költségvetést, ha az uniós forrásokhoz való hozzáférést jogállamisági feltételekhez kötik.¹²⁰ Annak ellenére, hogy Szlovénia esetében nem merült fel a vétó igénybevétele, Janez Jansa szlovén miniszterelnök kiállt a lengyel-magyar döntés mellett, és levélben figyelmeztette az EU vezetőit, hogy a júliusi megállapodástól való eltérés újabb kilépést vonhat maga után.¹²¹ A német soros elnökség által, a tagállamoktól kért politikai jellegű állásfoglalás keretében megfogalmazott, nem formális döntésként közölt magyar-lengyel vétóra Soros György is reagált.¹²² A Project Syn-

¹¹¹ *Költségvetési feltételrendszer: a Tanács elnöksége és a Parlament tárgyalói ideiglenes megállapodást értek el.* Az Európai Unió Tanácsa, 2020.

¹¹² Lásd: <https://www.facebook.com/hidveghibalazs/posts/1756056677865992>

¹¹³ *Morawiecki: Varsó kész vétózni, ha a jogállamisághoz kötik az uniós eszközöket.* Mandiner.hu, 2020.

¹¹⁴ Miniszterek Tanácsa: (Council of Ministers, más néven az Európai Unió Tanácsa vagy Tanács) Az EU legfőbb döntéshozó szerve, tagjai a tagállamok illetékes miniszterei vagy miniszteri rangú képviselői. Összesen tíz különböző formációban működik: Általános Ügyek Tanácsa (General Affairs Council, GAC), Külügyek Tanácsa (Foreign Affairs Council, FAC), Bel- és Igazságügyi Tanács (Justice and Home Affairs Council, JHA), Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács (Transport, Telecommunications and Energy Council, TTE), Mezőgazdasági és Halászati Tanács (Agriculture and Fisheries Council, AGRIFISH), Versenyképességi Tanács (Competitiveness Council, COMPET), Gazdasági és Pénzügyi Tanács (Economic and Financial Affairs Council, ECOFIN), Környezetvédelmi Tanács (Environment Council, ENVI), Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council, EPSCO), Oktatási, Ifjúsági, Kulturális és Sportügyi Tanács (Education, Youth, Culture and Sport Council, EYCS). Az adott kérdéstől függően a döntéseket egyhangúlag, egyszerű vagy minősített többség módszerével hozza.

¹¹⁵ Európai Tanács: (ET, European Council) 1974-től informális fórum, később hivatalos intézmény (1992-től), az EU csúcsszerve, amelyben a tagállamok állam-, illetve kormányfői, valamint a Bizottság elnöke, a külügyi és biztonságpolitikai főképviselő vesznek részt. Feladata az EU működéséhez, a jövőjéhez kapcsolódó stratégiák és irányvonalak meghatározása. A kormányközi egyeztetés legmagasabb szintű fóruma. Nem jogalkotó intézmény.

¹¹⁶ KEREKI Gergő – KACSOH Dániel: *Orbán belengette a vétót az EU-s vezetőkhöz írt levelében.* Mandiner.hu, 2020.

¹¹⁷ KEREKI – KACSOH: *i. m.*

¹¹⁸ DELASNERIE, Alix: *A többéves pénzügyi keret.* Európai Parlament, 2021.

¹¹⁹ *Orbán Viktor: Magyarország megvétózza az uniós büdzsét és a helyreállítási alapot.* Kormány.hu, 2020.

¹²⁰ STRUPCZEWSKI, Jan: *Poland threatens to veto EU 2021-2027 budget over rule of law condition.* Reuters.com, 2020.

¹²¹ *Itt a teljes levél, amelyben újabb EU-kilépésre figyelmeztet a szlovén kormányfő.* Portfolio.hu, 2020.

¹²² Lásd: <https://www.project-syndicate.org/commentary/europe-must-stand-up-to-hungary-and-poland-veto-by-george-soros-2020-11?barrier=accesspaylog>

dicate oldalán megjelent véleménycikkében hangsúlyozta, hogy az EU nem alkudhat meg a jogállamisági követelményeit illetően Magyarországgal és Lengyelországgal szemben.¹²³ Az írással kapcsolatban ellenvéleményt fogalmazott meg Magyarország miniszterelnöke¹²⁴, azonban az önmagát a „világ véleményoldalaként” számontartó Project Syndicate letiltotta a cikket, mondván „Orbán Viktor miniszterelnök véleménycikke nem felel meg a sztenderdjeinknek.”¹²⁵ A Soros által megjelentetett írás csak egy volt a sok próbálkozás közül, amelyben Magyarország mindvégig következetes, a jogállamisági mechanizmust és az MFF/NGEU csomagot összekapcsolni akarók szándékát visszautasító álláspontját vagy az álláspontot közvetlenül képviselőket támadták.¹²⁶ Érdekesként mindkettőre hozható példa. Az országot lejártni igyekvő próbálkozás kapcsán meg lehet említeni a német-francia ARTE televízió által 3 hónap alatt leforgatott és 2020. év végére elkészített, „Hallo, Diktator” – Orbán, die EU und die Rechtsstaatlichkeit című dokumentumfilmet, amely a leginkább tartalmazza a Magyarország Kormánya által képviselt álláspont tökéletes ellenpontozását. A filmben található számos megfogalmazással vitába lehetne szállni, ugyanakkor a leglényegesebb, hogy már a felvetések kiindulópontja téves. Valamennyi megkérdézt az EU-s pénzek és az EU-s értékek összekapcsolásának szükségességéről beszél, miközben Orbán Viktort támadja a megállapodás meghiúsulásáért, illetve igazán ízléstelen módon Ulrich Ladurner, a Die Zeit brüsszeli tudósítója például azt sugallja, hogy a koronavírus-járvány következtében bekövetkezett olasz emberek haláláról is a magyar kormány tehet. A narrátor pedig egyszerűen zsarolásnak nevezi, hogy Magyarország a számára kedvezőtlen döntésbe nem hajlandó beleegyezni. Nyugati körökben tehát a fősodortól eltérő álláspont következetes képviselője zsarolásnak számít.¹²⁷ A konkrét személyt érő támadásra pedig egyértelműen – a többek által titkosszolgálati művelet áldozataként számontartott¹²⁸ – Szájer József esetét érdemes előhozni, amikor egy – egyébként végzetes hibát elkövető – kormánypárti EP-képviselőt sikerült Magyarországon ellenlábásainak kiiktatniuk.¹²⁹ A számtalan támadás ellenére 2020. december 10-én az EU-csúcson Magyarország és Lengyelország számára kedvező, a magyarok Brüsszel jogállamisági feltételeit elutasító véleményével¹³⁰ egybeeső, Orbán Viktor által a józan ész győzelmeként¹³¹ értékelt fordulatot vettek az események, amikor kompromisszumos megállapodás született, mellyel a jogállamiság megítélése – politikai leszámolásokhoz használt lehetséges eszköz helyett – jogi keretek közé szorult. Ennek garanciáját a renDELETEhez csatolt záradék jelenti, „amely szerint az uniós pénzek felügyeletét szolgáló jogállamisági mechanizmus csak akkor lesz elindítható, ha egy tagállam intézkedései az Európai Unió pénzügyi érdekeit sértik.”¹³² „A szövegből egy kétlépcsős mechanizmus olvasható ki. A mechanizmus alkalmazása esetén első lépésként, amennyiben megállapítja, hogy egy tagállam jogsértést követ el, az Európai Bizottság javasolhatja a feltételrendszerhez kapcsolódó eljárás megindítását. Ezt követően a tagállamokat tömörítő ET-nek egy hónap, kivételes esetben három hónap, áll rendelkezésére, hogy minősített többséggel¹³³ szavazzon a javasolt intézkedésekről. A teljes döntési mechanizmus időtartama 7-9 hónap.”¹³⁴ Az EU egységessége és a válságkezelése szempontjából kívánatos megállapodásra reagálva Soros György a Project Syndicate oldalán 2020. december 10-én közzétett írásában határozott nemtetszésének, erkölcsi felháborodásának adott hangot. Meglátása szerint „Európa egzisztenciális fenyegetéssel néz szembe, amire az EU vezetése rossz kompromisszummal válaszolt”.¹³⁵ Sőt, egészen odáig megy a bírálatot illetően, hogy kijelenti, „az a megállapodás, amelyet Németország kötött az EU két szélhámos tagállamával, a lehető legrosszabb az összes lehetséges változat közül.”¹³⁶

¹²³ SOROS György: *Europe Must Stand Up to Hungary and Poland*. Project-Syndicate.org, 2020.

¹²⁴ Lásd: <https://miniszterelnok.hu/europe-must-not-succumb-to-the-soros-network/>

¹²⁵ SERDÜLT Viktória: *Project Syndicate: „Orbán Viktor miniszterelnök véleménycikke nem felel meg a sztenderdjeinknek”*. HVG.hu, 2020.

¹²⁶ A Magyarországgal szembeni nyomásgyakorlás eszközeit összefoglaló anyagot készített a Nézőpont Intézet *Nagy támadás ellen nagy győzelem* címmel. Lásd: https://nezopont.hu/wp-content/uploads/2020/12/Korrigalt_vegleges_nyomasgyakorlas_magyarorszag_veto_20201209.pdf

¹²⁷ A filmet lásd: <https://youtu.be/0qmdfKGM88U>

¹²⁸ Elsőként Dezső Balázs *Eddig csak Szájer került célkeresztbe a partizók közül* című, HVG.hu-n megjelent írása firtatta a titkosszolgálati szálát, melyre később – többek között – Földi László biztonságpolitikai szakértő is kitért. Lásd: https://hvg.hu/titthon/20201201_Eddig_csak_Szajer_kerult_celkeresztbe_a_szexpartizok_kozul és <https://magyarnemzet.hu/belfold/bosszu-brusszelbol-2-90474171>

¹²⁹ VILLÁNYI Károly: *Bosszú Brüsszelből?* MNO.hu, 2020.

¹³⁰ Lásd: <https://magyarnemzet.hu/belfold/a-magyarok-elutasitjak-brusszel-jogallamisagi-felteteleir-8979596/>

¹³¹ Lásd: <https://fb.watch/5DCITKmq5/>

¹³² *Az EP jóváhagyta a jogállamisági feltételekről szóló rendeletet*. Mandiner.hu, 2020.

¹³³ Minősített többségi döntéshozatal (Qualified Majority Voting, QVM): a Tanácsban alkalmazott döntéshozatali mód, amely ma a leginkább alkalmazott eljárás. Az Unió népességének 62 százalékát jelentő tagállam által leadott szavazat szükséges hozzá.

¹³⁴ *Az EP jóváhagyta... i. m.*

¹³⁵ SOROS György: *The Costs of Merkel's Surrender to Hungarian and Polish Extortion*. Project-Syndicate.org, 2020.

¹³⁶ U.o.

Ennek ellenére az ET december 11-én jóváhagyta a többéves pénzügyi keretről és a Next Generation EU-ról szóló megállapodást¹³⁷, az EP pedig 2020. december 17-én egyetértését adta. Mindezek eredményeként 2021. január 1-jén hatályba lépett az új, az EP egyetértésének zálogát jelentő mechanizmus, amely az uniós és a tagállamok közös kezelésében álló forrásokat a jogállamiság elveinek megsértésétől hivatott megvédeni.¹³⁸

Bár az kijelenthető, hogy a hosszas huzavona eredményeként elfogadott megállapodást Magyarország Kormánya győzelemként értékelte, hiszen a feltételrendszer csak a támogatásokhoz közvetlenül kapcsolható ügyekre alkalmazható, ugyanakkor – élve az EUB-tól egyfajta előzetes normakontroll lehetőségével – az uniós csúcst követően a magyar és a lengyel kormányfő jelezte, hogy élni fognak a jogukkal, hogy az EUB elé vigyék a jogállamisági mechanizmus kérdését. A két kormány álláspontja szerint az EU alapszerződéseit sérti, hogy a költségvetéshez feltételrendszert csatoltak, és az erről szóló rendeletet nem a tagállamok egyhangú támogatásával fogadták el. Ezért a harcot folytatva a két tagállami kormány – kivárva a fellebbezésre rendelkezésre álló idő utolsó napját –, 2021. március 11-én keresettel fordult az EUB-hoz a jogállamisági mechanizmusról szóló jogszabály megsemmisítését követelve. Ezzel a jogi lépéssel – elvileg – sikerült elérni az alkalmazhatóság elnapolását. Fontos hangsúlyozni, hogy elméletileg, mert bár az ET beleegyezett abba, hogy a bíróság álláspontját megvárják az uniós költségvetés védelmére létrehozott jogállamisági feltételrendszer alkalmazásával, ugyanakkor – ultimátumot adva az EB-nek – az EP a március 25-ei állásfoglalásában – mulasztásra hivatkozva – jogi eljárás megindítását helyezte kilátásba, amennyiben az EB június 1-jéig nem aktiválja a jogállamisági mechanizmust.¹³⁹ A politikai nyomás hatására Vera Jourová egyértelműen kinyilvánította az EUB-vel szembeni bizottsági igényeket, amikor a Politiconak nyilatkozva úgy fogalmazott: „elvárásaim szerint az eljárás hamar véget ér. Álláspontom szerint hónapokról, mintsem évekről beszélünk.”¹⁴⁰ A megdöbbenő nyilatkozattal kapcsolatban több probléma is felvetődik. „Egyrészt tovább rontotta az EB és az EUB hírnevét, másrészt erősítette azt a feltételezést, hogy a jogállamisági mechanizmus a tagállamok feletti politikai kontrollt szolgálja.”¹⁴¹ Az EUB az EB részéről megfogalmazott nyomásgyakorlás ellenére sem foglalt állást az ügyben, és egyhamar nem is fog. Ugyanis – a Népszava májusi értesülései¹⁴² igaznak bizonyultak – június elején még mindössze arról született döntés, hogy gyorsított eljárásban tárgyalják a közösség jogállami rendeletét kifogásoló magyar és lengyel beadványt. A testület elnöke 2021. október 11-12-re tűzte ki az ügy tárgyalását.¹⁴³ Ennek ellenére – minden jogalapot nélkülözve – ügyeskedésbe kezdett a bizottság a parlamentnek való megfelelési kényszer okán, melynek lényege, hogy a bírósági ítéletig tényleges eljárásokat nem indít a jogállamot sértő kormányok ellen, ugyanakkor figyelmeztetéssel él az esetleges pénzügyi következményre vonatkozóan.¹⁴⁴ Ahogy sok más kérdésben, úgy az előzetes normakontroll kapcsán tanúsított magatartás vonatkozásában is egyértelműen megjelenik a nemzetállami érdekek és a brüsszeli politikai érdekek jelentette dichotómia. Hiszen míg a parlament progresszív többsége egyértelműen politikai okok miatt, a bizottság pedig a politikai okok mellett a megfelelési kényszer miatt is a gyors döntésben, az ítélethozatal sürgetésében érdekelt, addig az ET a kompromisszumkeresés és az egységre törekvés részeként, a nemzetállamok jogos elvárásait követve az ítélethozatalig való kivárás mellett döntött.

Zárszóként kijelenthető, hogy nincs új a nap alatt: a nemzeti, szuverenista erők igyekeznek mindent megtenni országuk érdekében, védelmében, míg a globalista csoportok pedig mindent elkövetnek a központosítás, az Európai Egyesült Államok létrehozása és a szuverenisták megregulázása céljából. A vita nem most kezdődött és nem is most fog végződni.

¹³⁷ Lásd: <https://www.consilium.europa.eu/media/47296/1011-12-20-euco-conclusions-en.pdf>

¹³⁸ Jóváhagyta az EP a jogállamisági feltételrendszerről szóló rendeletet. VG.hu, 2020.

¹³⁹ BLASKÓ Zsófia: *Jogállamisági mechanizmus: az ellenzék szerint Orbán az időhúzásban bízik*. Mérce.hu, 2021.

¹⁴⁰ EDER, Florian: *POLITICO Brussels Playbook: Budget deal — Mysterious Michel — Inside the corona war room*. Politico.eu, 2020.

¹⁴¹ DOBOZI Gergely: *Önleplező nyilatkozattal igazolja a magyar-lengyel álláspontot Vera Jourová*. Mandiner.hu, 2020.

¹⁴² HALMAI Katalin: *Jogállami rendelet: hamarosan dönt a bíróság*. Népszava.hu, 2021.

¹⁴³ *Eldölt: gyorsított eljárásban hoz ítéletet a magyar-lengyel vétőt generáló ügyben az Európai Bíróság*. Portfolio.hu, 2021

¹⁴⁴ U. o.

4. ÖSSZEGRZÉS

A tanulmányban ismertetett események alapján megállapítható, hogy az EU minden lehetőséget megragadva próbálja a hatáskörét kiterjeszteni: teszi ezt jogi, politika és gazdasági eszközök segítségével a legkülönfélébb módon. A tanulmányban egyfelől a jogi jellegű ügyeskedések alapvető összefüggését mutattuk be, másfelől a politikai játszmák ívét vázoltuk fel 2010-től lényegében napjainkig bezárólag.¹⁴⁵

A jogi természetű kérdéseket áttekintve még van némi remény, hogy kedvező irányba halad tovább Európa. Bizakodásra adhat okot például a német szövetségi alkotmánybíróság döntése, mellyel mégiscsak demokráciaellenesnek minősítette az – EUB által jóváhagyott – EKB-s gyakorlatot; illetve a lengyel alkotmánybíróság igazságügyi reformmal kapcsolatos döntése, mely lényegében a nemzeti jog – kiváltképp az alkotmány – primátusát mondta ki. Ezek a döntések lényegüket tekintve amelletti állásfoglalásként értékelhetők, hogy az integráció mértékéről és üteméről a tagállamok jogosultak dönteni. Kevésbé kecsegtető kép rajzolódik ki a politikai történések idővonalán végighaladva. Magyarország Kormánya mindvégig következetesen lépett fel a nemzeti szuverenitás védelmében, és míg először leginkább gazdasági érdekek sérülése mentén került összefüggésbe a brüsszeli elittel, addig a 2015-ös migrációs válság alapjaiban alakította át az európai politikát. Annak ellenére, hogy már a 2010-es évek elején felmerülő kérdések is mélyen érintették a nemzeti szuverenitást, meggyőződésem, hogy az európai mainstream és a V4-ek által képviselt álláspont közötti törésvonal az illegális bevándorlás okozta sokkra adott eltérő válaszokra vezethető vissza. Bár a bevándorlás kapcsán mérséklődtek a „Willkommenskultur” kiterjesztéseként értékelhető törekvések, összességében a progresszív, föderalista irányvonal térnyerése megkérdőjelezhetetlen a parlamentben és a bizottságban. Márpedig az ő céljuk mindenekelőtt az „ever closer union” elvének gyakorlati megvalósítása az Európai Egyesült Államok formájában.

Éppen ezen szempont miatt kell leszögezni, hogy – ahogy azt az elmúlt évek tapasztalatai, és különösképpen a jogállamisági mechanizmus körüli vita bizonyítja – a jogállamiságról szóló összeütközés nem az európai közös identitást erősíti. A jelenség mögött valójában ideológiai, felfogásbeli különbözőségek, illetve azon szándék állhat, hogy – míg a déli országok a maastrichti kritériumok nemteljesülése okán a túlzottdeficit-eljárással jól szabályozhatók, addig a kedvező költségvetési politikának köszönhetően – a V4-országok megzabolására Brüsszel számára egy másfajta eszközre volt szükség. Az egymással sok esetben gyökeresen mást gondoló megközelítések hátterét megvizsgálva kirajzolódott egy kép, ahol az egyik oldalon a józan ész nevében cselekvő, az európai értékeket, kultúrát és életmódot védő konzervatív-keresztény álláspont helyezkedik el, míg a – politikai oldalakon és pártcsaládon átívelő – progresszív ellentáborot gyakran az Orbán Viktor által gazdasági bűnözőnek nevezett magyar származású dollármilliárdos¹⁴⁶ személye, hálózata, illetve az általa megálmódott nyílt társadalom eszménye köti össze. A sok helyütt „Soros-polipként” aposztrofált hálózat által kifejtett lobbitevékenység egyfelől sikerességét, másfelől antidemokratikus voltát bizonyítja, hogy míg az EP-ben – a Magyarország és Lengyelország megbüntetését lehetővé tevő, a jogállamisággal és a jogállamisági mechanizmussal összefüggő kérdésekben – rendszerint az EP-képviselők egységfrontba tömörülő és az elmarasztalás mellett szavazó többsége által nyilvánul meg, addig az EB vonatkozásában például a magyarországi jogállamiság helyzetét elmarasztaló, külső hivatkozásainak szinte mindegyikében Soros-szervezetek megállapításaira támaszkodó Jourová-jelentésben ölt testet, – melyre hivatkozva egyébként később maga Soros György követelte próbapaper indítását Magyarországgal szembe.¹⁴⁷ De számos további példa hozható az elmúlt időszakból is. Példaként említhető, hogy a 7-es cikk szerinti eljárást két és fél év alatt nem zárta le a Tanács, a migrációs válság óta folyamatosan kötelezettségzegési eljárás zajlik a magyar illegális migrációt és hazánk tranzitországgá válását megakadályozni akaró bevándorláspolitikai intézkedés és menekültügyi szabályok okán. Eközben azt láthatjuk, hogy az EB alelnöke, Vera Jourová következmények nélkül használhatja a „beteg demokrácia” jelzőt egy ország működésére. Az EB a koronavírus-járvány közepén a legfontosabb teendőjének a jogállamisági mechanizmus keresztülvitelét érezte, miközben óriási hibákat vétett vakcinaügyben. A sor természetesen a végtelenségig folytatható, de a lényeg már ebből is kitűnik: az EU recseg-ropog, kérdések garmadája feszíti szét a tagállamokat, melyek közül elsődleges helyet foglal el a nemzeti szuverenitás kérdésköre.

¹⁴⁵ A gazdasági és pénzügyi szuverenitás típusú kérdések nem képeztek jelen tanulmány tárgyát. A témában lásd: *A magyar pénzügyi szuverenitás visszacszerzése 2010-től*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020.

¹⁴⁶ Lásd: <https://miniszterelnok.hu/europe-must-not-succumb-to-the-soros-network/>

¹⁴⁷ DEÁK Dániel: *Önmagát buktatta le Soros*. XXI. Század Intézet, 2020.

5. IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek, tanulmányok, cikkek

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak. Az Unió belüli jogállamiság további erősítése. Az aktuális helyzet és a lehetséges további lépések. Európai Bizottság, Brüsszel, 2019.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0163&from=EL> (2021.05.08.)

A magyar pénzügyi szuverenitás visszaszerzése 2010-től. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020.

http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2020/05/03_P%C3%A9nz%C3%BCgyi-szuverenit%C3%A1s.pdf (2021.03.05.)

A magyar alkotmányos szuverenitás alakulása 1990 óta, magyar válaszok a szuverenitást fenyegető veszélyekre. Alapjogokért Központ, Budapest, 2019.

http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2020/05/02_A-magyar-alkotm%C3%A1nyos-szuverenit%C3%A1s-alakul%C3%A1sa.pdf (2021.02.18.)

Aggódik az EU a lengyel alkotmánybíróság határozata miatt. Mandiner.hu, 2021.

https://mandiner.hu/cikk/20210715_europai_unio_lengyelorszag_kulfold (2021.08.23.)

Az Alapjogokért Központ észrevételei a Bizottság jogállamiságról kiadott vitairata kapcsán. Alapjogokért Központ, Budapest, 2019.

http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2019/07/Jog%C3%A1llamis%C3%A1g_Alapjogok%C3%A9rt_K%C3%B6zpont.pdf (2021.05.08.)

Az EP jóváhagyta a jogállamisági feltételekről szóló rendeletet. Mandiner.hu, 2020.

https://mandiner.hu/cikk/20201216_az_ep_jovahagyt_a_jogallamisagi_feltetelekről_szolo_rendeletet (2021.05.24.)

BIHARI Mihály: *A modern szuverenitás elméleti alapjai*, In.: TAKÁCS Péter (szerk.): *Az állam szuverenitása: eszmény és/vagy valóság*, Gondolat Kiadó, Budapest-Győr, 2015, 98-111.

<https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/SZUVERENITAS-KoTET%20Takacs%20Peter%20.pdf> (2021.02.24.)

BIHARI Mihály: *Politológia – A politika és a modern állam. Pártok és ideológiák.* Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest, 2013.

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_40137/ch10s07.html (2021.02.18.)

Bizottsági tervek a hatáskörbővítés és a föderális Európa felé. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020.

http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2020/09/20200917_AK_vonderLeyenStateoftheUnion_final_v3.pdf (2021.05.09.)

BLASKÓ Zsófia: *Jogállamisági mechanizmus: az ellenzék szerint Orbán az időhúzásban bíz.* Mércse.hu, 2021.

<https://merce.hu/2021/03/26/jogallamisagi-mechanizmus-az-eu-elfogadta-az-allasfoglalat-az-ellenzek-szerint-a-fidesz-az-idohuzasban-bizik/> (2021.06.01.)

CHRONOWSKI Nóra: *Az Európai Unió jogának viszonya a magyar joggal*, In.: JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2019.

<https://ijoten.hu/szocikk/az-europai-unio-joganak-viszonya-a-magyar-joggal> (2021.03.01.)

CHRONOWSKI Nóra – PETRÉTEI József: *Szuverenitás*, In.: JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2020.

<http://real.mtak.hu/115767/1/szuverenits.pdf> (2021.09.22.)

CSEKŐ Imre: *Nem lehet szubjektív az uniós megítélés.* MNO.hu, 2020.

<https://magyarnemzet.hu/belfold/nem-lehet-szubjektiv-az-unios-megiteles-8401359/> (2021.05.08.)

DEÁK Dániel: *Önmagát buktatta le Soros.* XXI. Század Intézet, 2020.

<https://www.xxisazadintezet.hu/onmagat-leplezte-le-soros/> (2021.05.21.)

DELASNERIE, Alix: *A többéves pénzügyi keret.* Európai Parlament, 2021.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/29/a-tobbeves-penzugyi-keret> (2021.05.18.)

DEZSŐ Márta – SOMODY Bernadette: *A szuverenitás*, In.: KUKORELLI István (szerk.): *Alkotmánytan I.*, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_alkotmanytan_ilch05.html#id503756 (2021.09.23.)

- DOBOZI Gergely: *Önleplező nyilatkozattal igazolja a magyar-lengyel álláspontot Vera Jourová*. Mandiner.hu, 2020.
https://precedens.mandiner.hu/cikk/20201211_vera_jourova_europai_bizottsag_jogallamisag_birosag (2021.06.01.)
- EDER, Florian: *POLITICO Brussels Playbook: Budget deal — Mysterious Michel — Inside the corona war room*. Politico.eu, 2020.
<https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/politico-brussels-playbook-budget-deal-mysterious-michel-inside-the-corona-war-room/> (2021.06.01.)
- „Egy demokratikus alkotmány sosem értéksemleges” – beszélgetés Sonnevend Pállal. Mandiner.hu, 2021.
https://precedens.mandiner.hu/cikk/20210121_egy_demokratikus_alkotmany_osem_erteksemleges_beszeltetes_sonnevend_pallal (2021.02.25.)
- Eldölt: gyorsított eljárásban hoz ítéletet a magyar-lengyel vétőt generáló ügyben az Európai Bíróság. Portfolio.hu, 2021.
<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20210611/eldolt-gyorsított-eljarásban-hoz-iteletet-a-magyar-lengyel-vetot-generalo-ugyben-az-europai-birosag-487684> (2021.08.18.)
- FRICZ Tamás: *Európa & Unió*. Alapjogokért Központ, Budapest, 2019.
http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2019/12/europa_unio_teljes.pdf (2021.02.18)
- HALMAI Katalin: *Jogállami rendelet: hamarosan dönt a bíróság*. Népszava.hu, 2021.
https://nepszava.hu/3121063_jogallami-rendelet-hamarosan-dont-a-birosag (2021.06.01.)
- IFJ. LOMNICI Zoltán: *Durva hazugságok Brüsszelből*. MNO.hu, 2020.
<https://magyarnemzet.hu/velemenyl/durva-hazugsagok-brusszelbol-8759694/> (2021.05.09.)
- Így rontott rá fél Európa a magyar kormányra – Panyi Miklós a Mandinernek. Mandiner.hu, 2015.
https://mandiner.hu/cikk/20150702_panyi_miklos_interju_efore_elitelve_igy_rontott_ra_fel_europa_a_magyar_kormanyra (2021.03.05.)
- Itt a teljes levél, amelyben újabb EU-kilépésre figyelmeztet a szlovén kormányfő. Portfolio.hu, 2020.
<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20201119/itt-a-teljes-level-amelyben-ujabb-eu-kilepesre-figyelmeztet-a-szloven-kormanyfo-458200> (2021.05.20.)
- Jogállamiság-vita kontra világnézetek harca. Magyarország és a „7-es cikkely”. Alapjogokért Központ, Budapest, 2018.
http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2018/11/jog%C3%A1llamis%C3%A1g-vita-kontra-vil%C3%A1gn%C3%A9zetek-harca_181126-m%C3%A1solata-2.pdf (2021.02.24.)
- Jóváhagyta az EP a jogállamisági feltételrendszerrel szóló rendeletet. VG.hu, 2020.
<https://www.vg.hu/kozelet/kozeleti-hirek/jovahagyta-az-ep-a-jogallamisagi-feltetelrendszerrel-szolo-rendeletet-3434131/> (2021.05.24.)
- KEREKI Gergő – KACSOH Dániel: *Orbán belengette a vétőt az EU-s vezetőkhez írt levelében*. Mandiner.hu, 2020.
https://mandiner.hu/cikk/20201107_orban_viktor_level_jogallamisag_veto_unios_penzek_angela_merkel (2021.05.18.)
- Kincs, ami nincs. Az Európai Bizottság színvonalatlan országjelentése a jogállamiságról. Alapjogokért Központ, Budapest, 2020.
http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2020/10/AK_Jogallamisagi_jelentes_sajtokozlomeny_1001.pdf (2021.05.09.)
- Költségvetési feltételrendszer: a Tanács elnöksége és a Parlament tárgyalói ideiglenes megállapodást értek el. Az Európai Unió Tanácsa, 2020.
<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/11/05/budget-conditionality-council-presidency-and-parliament-s-negotiators-reach-provisional-agreement/pdf> (2021.05.18.)
- LÁNCZI András: *Alapfogalmak*, In.: EGEDY Gergely (szerk.): *Bevezetés a politológiába*, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest, 2013.
- Lengyelország feloszlatja a Brüsszel által jogellenesnek nyilvánított bírósági tanácsot. Mandiner.hu, 2021.
https://mandiner.hu/cikk/20210808_lengyelorszag_feloszlatja_a_brusszel_atal_jogellenesnek_nyilvanított_birosagi_tanacsot (2021.08.23.)
- MAGYARI Péter: *A néppárt, a szocialisták, a liberálisok és a zöldek ismét együtt követelik a jogállamisági mechanizmust*. 444.hu, 2020.
<https://444.hu/2020/10/06/a-neppart-a-szocialistak-a-liberalisok-es-a-zoldek-ismet-egyutt-kovetelik-a-jogallamisagi-mechanizmust> (2021.05.18.)
- Már ma beint az EP az állam- és kormányfőknek a jogállamisági alku miatt is. Portfolio.hu, 2020.
<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200723/mar-ma-beint-az-ep-az-allam-es-kormanyfoknek-a-jogallamisagi-alku-miatt-is-442158> (2021.05.17.)

KIÉ A HATALOM?

MÁTHÉ Réka Zsuzsanna: *A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal*, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2020.

https://eustrat.uni-nke.hu/document/eski-uni-nke-hu/N%C3%A9metek-EKB-EUB_MRZS.pdf (2021.03.02.)

MAURER, Andrea: *Max Weber – Typen der Herrschaft*. Reclam, Ditzingen, 2019.

<https://www.reclam.de/data/media/978-3-15-019538-3.pdf> (2021.02.21)

METZ Rudolf: *Határok nélkül? Orbán Viktor és a migrációs válság*, In.: KÖRÖSÉNYI András (szerk.): *Viharban kormányozni: Politikai vezetők válsághelyzetekben*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2017, 240-264.

<http://real.mtak.hu/100977/1/Metz3.pdf> (2021.03.05.)

Morawiecki: *Varsó kész vétőzni, ha a jogállamisághoz kötik az uniós eszközöket*. Mandiner.hu, 2020.

https://mandiner.hu/cikk/20201106_morawiecki_varso_europai_unio_jogallamisag_kulfold (2021.05.18.)

Orbán: *A baloldal összefonódik a pénztőkével*. Mandiner.hu, 2013.

https://mandiner.hu/cikk/20130705_orban_a_baloldal_osszefonodik_a_penztokevel (2021.03.05.)

Orbán Balázs: *Jelenleg az összeomlás irányába halad az EU*. MNO.hu, 2019.

<https://magyarnemzet.hu/belfold/orban-balazs-jelenleg-az-osszeomlas-iranyaba-halad-az-eu-6615275/> (2021.03.03.)

Orbán Viktor: *Magyarország megvétőzza az uniós büdztét és a helyreállítási alapot*. Kormány.hu, 2020.

<https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-megvetozza-az-unios-budzet-es-a-helyreallitasi-alapot> (2020.05.18.)

Trócsányi: *Az alaptörvény egy szövetség*. Origo, 2016.

<https://www.origo.hu/ittthon/20160424-trocsanyi-az-alaptorveny-egy-szovetseg.html> (2021.02.25.)

SERDÜLT Viktória: *Project Syndicate: „Orbán Viktor miniszterelnök véleménycikke nem felel meg a sztenderdjeinknek”*. HVG.hu, 2020.

https://hvg.hu/ittthon/20201125_Orban_Viktor_Project_Syndicatevelemenyicikke?fbclid=IwAR0jrkMbME34_NKlQ1BZAyFAN-DogwLP_6Nh9AwzJ1mzvewCSkFyNYciZnwQ&utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_202105 (2021.05.20.)

SOROS György: *Europe Must Stand Up to Hungary and Poland*. Project-Syndicate.org, 2020.

<https://www.project-syndicate.org/commentary/europe-must-stand-up-to-hungary-and-poland-veto-by-george-soros-2020-11?barrier=accesspaylog> (2021.05.20.)

SOROS György: *The Costs of Merkel's Surrender to Hungarian and Polish Extortion*. Project-Syndicate.org, 2020.

<https://www.project-syndicate.org/commentary/merkel-surrenders-europe-to-hungary-poland-extortion-by-george-soros-2020-12?barrier=accesspaylog> (2021.05.21.)

STRUPCZEWSKI, Jan: *Poland threatens to veto EU 2021-2027 budget over rule of law condition*. Reuters.com, 2020.

<https://www.reuters.com/article/us-eu-budget-poland/poland-threatens-to-veto-eu-2021-2027-budget-over-rule-of-law-condition-idUSKBN27S2SM?il=0> (2021.09.16.)

SZÁNTHÓ Miklós: *A jogállamiság nyomában*. MNO.hu, 2020.

<https://magyarnemzet.hu/velemenyla-jogallamisag-nyomaban-8737725/> (2021.05.09.)

SZENTE Zoltán: *Az Alaptörvény (2012-2015)*, In.: JAKAB András – GAJ-DUSCHEK György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota*, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2016, 213-242.

https://jog.tk.hu/uploads/files/09_Szente_Zoltan.pdf (2021.02.25.)

TÓTH Zoltán József: *Egyes észrevételek az Alaptörvény értelmezéséhez*. Polgári Szemle, IX(2013)1-3.

<https://polgariszemle.hu/archivum/109-2013-majus-9-efolyam-1-3-szaml-a-tarsadalom-es-tudomanya/520-egy-eszrevetelek-az-alaptoerven-y-ertelmezesehez> (2021.02.25.)

Váratlan fordulat: teljes erővel nekimegy Brüsszel Berlinnek az EU jövőjét meghatározó ügyben. Portfolio.hu, 2021.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210609/varatlan-fordulat-teljes-erovel-nekimegy-brusszel-berlinnek-az-eu-jovojet-meghatarozo-ugyben-487134> (2021.08.11.)

Vera Jourová bizottsági alelnök megsértette Magyarországot, távoznia kell pozíciójából. Miniszterelnök.hu, 2020.

<https://miniszterelnok.hu/vera-jourova-bizottsagi-alelnok-megsertette-magyarorszagot-tavoznia-kell-poziciojabol/> (2021.05.17.)

VILLÁNYI Károly: *Bosszú Brüsszelből?* MNO.hu, 2020.

<https://magyarnemzet.hu/belfold/bosszu-brusszelbol-2-9047417/> (2021.05.23.)

Von der Leyen elnök értékelő beszéde az Unió helyzetéről az Európai Parlament plenáris ülésén. Európai Parlament, Brüsszel, 2020.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/SPEECH_20_1655 (2021.05.08.)

WEBER, Max: *A tudomány és a politika mint hivatás*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2020.

WEINHARDT Attila: *Gigantikus harc indult a példátlan német döntéssel, ami az EU jövőjét is alááshatja*. Portfolio.hu, 2020.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200508/gigantikus-harc-indult-a-peldatlan-nemet-dontessel-ami-az-eu-jovojet-is-alaashat-ja-430746> (2021.03.03.)

VARGA Zs. András: *Magyarország szuverenitása*, In.: CSINK Lóránt – SCHANDA Balázs – VARGA Zs. András (szerk.): *A magyar közjog alapintézményei*, Pázmány Press, Budapest, 2020, 257-287.

http://jak.ppke.hu/uploads/articles/2166539/file/3_2_Magyarország_szuverenitasa.pdf (2021.02.18.)

Jogszabályok

3130/2016. (VI. 29.) AB végzés, ABH, 2016, 795-799.

<http://kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/1/PDF/2016/16.pdf> (2021.03.02.)

A Magyar Köztársaság Alkotmánya.

<https://www.alkotmanybirosag.hu/alkotmany-1989> (2021.02.22.)

Az Európai Unióról szóló szerződés.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A12012M%2FTXT> (2021.03.02.)

Magyarország Alaptörvénye.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (2021.02.22.)

Szerző:
Nagy Milán

Szerkesztő:
Horváth Máté

Grafikai tervezés:
Balás Benedek DLA

Felelős kiadó:
Dr. Grundtner Marcell Károly

Szent István Intézet 2021
szentistvanintezet.hu

A tanulmány a Batthyány Lajos Alapítvány támogatásával jelent meg.

